

דברי התעוררות וחזיון השעה

תוכן הגיליון

2 מאמר מערכת
הרב אברהם רוט שליט"א

3 בקודש פנימה
הגאון רבי גדליה הויגסברג שליט"א
רב קהילת 'שונה הלכות' בני ברק

5 יסודות הבית
מקומות עבודה
הרב דוד כ"ץ שליט"א

7 הכתר
שלא תשתכח תורה מ ישראל
הרב שמואל אולמן שליט"א

9 לאורם
מין הגרי"ש אלישיב זצ"ל

11 עיונא דשומטחתא
הרב מאיר גרין שליט"א

12 דברי רבותינו
הרב יהודה ברנשטיין שליט"א

12 והאר עינינו
הרב יוסף גולדשמידט שליט"א

13 שיחת חזיון
הגאון המזל רבי שמעון בעדני זצ"ל

15 החדשות
כנס 'טפוח מעל' בעיר בית שמש

15 ושכנתי בביתם

דבר העורך

הקיצוץ לפנינו, וליבם של ההורים והמחנכים שוב פועם.

הקיצוץ איננו חורף, ונסיונותיו הרבה יותר בתוקף...

ולא הרי קיצוץ של שנה זו, כהרי הקיצוץ דאשתקד. נסיונות מבית ומחוץ. ומי יתן ותהיה יציאתנו כביאתנו.

האמנם ישנה דרך בטוחה - או לכל הפחות עם סיכויים טובים - שיהיה בסדר?

וכבר ידועים דברי מרן החפץ חיים בספרו גדר עולם וז"ל: "אשה צנועה ראויה לצאת ממנה כהנים גדולים המלובשים משבצות זהב, ואמרו במגילה בשכר צניעות שהיתה בה ברחל זכתה ויצא ממנה שאול, ובשכר צניעות שהיתה בשאול זכה ויצאה ממנו אסתר. ועל ידי זה ייטב לה בעולם הזה, וגם באחריתה תזכה לישב בעולם העליון בהיכל ה' ברוב הוד והדר".

ואמנם מצינו בגמרא במסכת יבמות (קכא), במעשה בבתו של 'נחוניא חופר שיחין', שאמר עליו רבי חנינא בן דוסא: "דבר שהצדיק מתעסק בו ייכשל בו זרעו?"

בברכת וכל בניך לימודי ה' מערכת 'ושכנתי'

אין ספק כי מאמר חז"ל זה טוב ונכון גם עבורנו בדור זה.

אלא שבנידון דידן אין מדובר לחפור שיחין ובורות לרבים, כי אם להיפך, תפקידנו בעת הזאת היא לסתום ולכסות את הבורות

האנן רבי גדליה הויגסברג שליט"א
רב קהילת 'שונה הלכות' בני ברק

רבינו הגראי"ל זצ"ל כתב, שענין גדול הוא להרבות בקביעת שיעורים בהלכות אלו, וגם ללמד שיש בזה עוון של מחטיאי הרבים, ואשרי המזהירים והנזהרים בזה

הראיון המלא בעמוד 3

ויחמול וירחם. לאחר שסיימו את התפילה יצאו יחד למחאה אדירה ליד בנין השלטונות וזעקו במסירות נפש מרעידת לב, וכאילו לא הרגישו בסילוני המים והאלות האמיתיות שפגעו בהן ללא רחם. אפילו שוטרים פראיים צמאי דם עמדו נפעמים לנוכח מסירות הנפש שהיתה שם.

אמר על כך **מנחם חנוך איש זיע"א**: בנות ישראל, לו את אותו הכח ואת אותה מסירות נפש שגיליתן בהפגנה, הייתן משקיעות מבעוד מועד בעת נכנס למחנה הלבוש הלא-צנוע, והייתן נלחמות בעוז ושומרות על חומת הצניעות, לא היתה כלל משתלשלת ויורדת עלינו הגזירה הנוראה של גיוס ושירות לאומי. (ספר קדושת החיים להגרא"ח נשרי שליט"א, ח"א בהקדמה).

הגמרא בסוטה מח. אומרת: רב הונא בטיל זמרא [גזר שלא יזמרו בביתם ובבית משתאות], קם מאה אווזי בזוזא ומאה סאה חיטי בזוזא ולא איבעי [ולא היו רוצים לקנותם בכך], אתא רב חסדא זלזיל ביה [ולא הקפיד למחות בידם], איבעאי אווזא בזוזא ולא משתכח.

ואם יוקר השערים בוטל בעקבות ביטולו של מנהג רע, וכשרק לא הקפידו למחות בידם שוב חזרה הגזירה במלוא עוזה וחומרתה, על אחת כמה וכמה שגזירה נוראה כמו זו בה נזר הבריאה מושלך לכלא, מחייבת אותנו להתבונן מה עלינו לתקן, ועל מה צריכים אנו להקפיד ולראות שיעשה כמו שצריך וכפי רצון השם.

ואם אנו רואים שבשעת הגזירה אלו היו התקנות שתקנו חז"ל, כמבואר במשנה סוטה מט. "בפולמוס של אספסיוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס, בפולמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות ושלא ילמד אדם את בנו יונית, בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא הכלה באפריון בתוך העיר", ומבאר הגמרא: "מאי טעמא, משום צניעותא". נשתדל אף אנו להתחזק בתקון הדבר, ובעזרת ה' תבטל הגזירה, וכל הרשעה מהרה כעשן תכלה.

ונסיים בדברי הזהו"ק (פרשת נשא קכו): "ועל דא בעיא אתתא לאתכסייא בזיוותי דביתא, ואי עבדת כן מה כתיב - 'בניך כשתילי זיתים', מהו כשתילי זיתים, מה זית דא בין בסתווא בין בקייטא לא אתאבדו טרפוי, ותדיר אשתכח ביה חשיבות יתיר על שאר אילנין, **כך בנהא יסתלקן בחשיבו על שאר בני עלמא**. ולא עוד, אלא דבעלה מתברך בכלא, בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא, בעותרא, בבנין בבני בנין, הדא הוא דכתיב הנה כי כן יבורך גבר ירא ה', וכתוב יברכה ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייו,

1. מעשה זה מובא גם בספר 'על משכנות הרועים' (להגרא"ח שוליינגר שליט"א), עמ' מט, בזה"ל: "כשנגזרה גזרת השירות הלאומי, אמר מנחם רשכבה"ג בעל החזון איש, כי אם אותם אלפים שהפגינו נגד החוק היו מפגינים שנה קודם נגד הלבוש הבלתי צנוע בכלל, ודווקא ללבוש צנוע ושמירת גדר הצניעות אצל שומרי התורה בפרט, הרי ההתעוררות לכך היתה גורמת לס"ד שלא תבוא גזירת השירות הלאומי".

תורה בטהרה, והיא טהרתו מחטאים, ולכן אמרו בעירובין כא: דרש רבא, מאי דכתיב 'הדודאים נתנו ריח' - אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא, והיינו שהריח הוא מדריגה לאדם הטהור מן החטאים.

וכאן יתכן שעלינו לתת את ההתבוננות והמחשבה: יתכן כי מן השמים מעוררים אותנו להתחזק בשלימות הנדרשת של תורה בטהרה של הבחורים היקרים, לשמור ולהקפיד יותר על קדושת המחנה, ולראות שלא יימצאו בתוכינו בגדים וכסוי ראש אשר הצניעות מהם והלאה, ואשר הנסיונות הנגרמים מהם בודאי עלולים להביא להשפעה לא טובה עבור צעירים רבים, אשר נפשם חשקה לעלות ולהתעלות בתורה

בחורי חמד עמלי תורה הפכו פתאום לאנשים לא-חוקיים, הרשויות יש להושיב אותם מאחורי סורג ובריח, ובודאי שעל כל אחד מאיתנו לעצור ולשאול את עצמו: היתכן?

וביראת-שמים מתוך נפש נקיה ודעה צלולה, הבה נקל עליהם ונזמין להם רחוב נקי וקדוש וסביבה שכולה אומרת 'ועשו לי מקדש'.

לכותב השורות יצא לשוחח רבות עם בחורים מסלטה ושמונה של עולם הישיבות, ששפכו את ליבם על קשיים איתם הם מתמודדים בביתם ובקהילתם, כאשר מחמת הבושה אינם יכולים אפילו לפצות פה בנידון, ואם קרה ודיברו על כך - מיד הושמו ללעג וקלס כאילו הם "לא זכו" להיות שקועים בלימוד, ומיראתם פן יקוטלגו כ'בעייתיים' מעדיפים הם להישאר עם אבלם בליבם וצהלתם על פניהם... אבל ברור לכל שהתורה היא לא אותה תורה, והתפילה איננה אותה תפילה.

ומי יודע אם לא על כן באה אלינו הצרה הזאת, בה זוממים אויבנו ומבקשי רעתנו לפרק את עולם התורה, כאשר בת-קול זועקת אלינו דרך אותם צוורים, שתפקידנו לבנות ולבצר מחדש את גדרי הקדושה, ולעשות בדק-בית כל אחד בביתו פנימה.

בט"ו בלול תשי"ב יצא כרוז בענין שירות לאומי שהוא ב'יהרג ואל יעבור'. לאחר פרסום הכרוז, קמו בירושלים אמהות ובנות רבות, נכנסו לבתי כנסיות וזעקו לאבינו שבשמים שיחוס

אנחנו חיים במצב כמוות לא חווינו מעולם.

בחורי חמד עמלי תורה הפכו פתאום לאנשים לא-חוקיים, לאנשים שלדעתם של הרשויות יש להושיב אותם מאחורי סורג ובריח, ובודאי שעל כל אחד מאיתנו לעצור ולשאול את עצמו: היתכן?

הרי איננו חיים ברומי או ביוון שם נלחמו גם בקיום המצוות, אנו נמצאים במקום בו בעצם הכל מותר, איש לא כופה עלינו לחלל את השבת או לאכול מאכלות אסורות, ואדרבה, האפשרויות להדר במצוות פרושות לפנינו מדין ועד באר שבע ללא פוצה פה. ואם כן מה זאת שדווקא צעירי הצאן לומדי התורה הם הם אלו הנמצאים בחזית המערכה, והם אלו העומדים לצנינים בעיניהם, עד כדי שכל שנאתם וגזירותיהם מופנים בדוקא אליהם, שלא כבדורות קודמים בהם נלחמו נגד התורה באופן גורף על כל איש ישראל בכל גיל ובכל מצב.

ואמנם נכון שמטרתם וכוונותיהם הזדוניות ידועות וברורות, והכל מבינים שרצונם להגיע דרך אותם צעירים לכווונולם ולשנות את פני החברה החרדית כולה היל"ת, אך מ"מ עבורנו המבקשים לערוך התבוננות וחשבון נפש ולנסות להבין את אשר עלינו לתקן, בודאי שיש כאן תופעה שונה מכל הגזירות שהיו על שמירת ולימוד התורה, לעומת התופעה שלפנינו בה כביכול הכל מותר ורק לימוד התורה של בחורי ישראל הוא זה שזוכה לקטגוריא ולהצקות מצידם יותר מכל.

הגמרא מתייחסת בכמה מקומות לענין בחורי ישראל, חשיבותם וטוהר מדרגתם. וכך אמרו בגמרא פסחים פז ע"א: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, מאי דכתיב 'אשר בנינו כנטיעים מגודלים בנעוריהם' - אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא.

ועוד אמרו בברכות מג ע"ב: אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב, עתידים בחורי ישראל שיתנו ריח טוב כלבנון, שנאמר 'לכו יונקותיו ויהי כזית הודו וריח לו כלבנון'.

ובסוטה מט. איתא: רב הונא אשכח תומרתא דחינוניתא, [תמר מיוחד שמינה וריחה טוב], שקלה כרכה בסודריה, אתא רבה בריה, אמר ליה [לאביו], מורחינא ריחא דחינוניתא, אמר ליה, בני, טהרה יש בך [שלא בטל אצלך ריח הפירות מפני שהנך נוהג בטהרה, ולכן] יבה ניהליה.

רבי צדוק הכהן מבאר, שאין הכוונה לטהרה מטומאות הגוף, שהרי לא נהגה אז טומאות נגעים, ולטומאת מת כבר לא היתה טהרת פרה אדומה. אלא הכוונה כמו שכתוב והריחו ביראת ה', ואמרו יראת ה' טהורה, זה הלומד

במקודש פנימה

הגאון רבי גדליה הוויגסברג שליט"א
רב קהילת 'שונה הלכות' בני ברק

דברים? השיב רבינו: "צריך שגם האבא ילמד בהתמדה".

מורה בסמינר שאלה את רבינו הגרא"ל זצ"ל במה לחזק הבנות שכ"כ מפוחדות אחרי האסון שקרה בירושלים בהר נוף, ענה רבינו: לומר להם **שיתחזקו ב'צניעות'**, והוסיף: כבר דרשתי ואמרתי שכתוב "וְלֹא-יִרְאֶה בָּךְ עֵרְוַת דָּבָר וְשֵׁב מֵאֲחֵרֶיךָ", כמה שיותר מתחזקים בצניעות יש יותר שכינה וכשיש יותר שכינה יש יותר שמירה מאסונות, ואם חלילה חסר בצניעות יש ושב מאחריו יש פחות שמירה חלילה, לכך העצה להתחזק בצניעות ובזכות זה בע"ה לא יהיו אסונות. ולשאלת אחד מה לחזק בנות סמינר שמתכוונות לנאום בפניהם? השיב רבינו הגרא"ל לומר את דברי הגר"א באגרת שיש שני יצה"ר גדולים, לגברים ביטול תורה, לנשים צניעות, כמו שלגברים עיקר המלחמה על תורה, כך לנשים עיקר המלחמה על צניעות.

ודי שנביא בס"ד מה שכתב רבינו הגר"ח זצ"ל בספרו 'ארחות יושר' (ערך צניעות) וזה לשונו: **מה שתלבש יותר בגדי צניעות, תזכה ביותר לבנים צדיקים ות"ח, ובעלה זוכה לכל טוב כמש"כ בזה"ק, ותקים בית לתפארת.**

מהי הדרך להתחזק בזה?

רבותינו הורו לנו שדבר ראשון שצריך לעשות זה ללמוד ולדעת את ההלכה, יש בזה פריטי הלכות כמו בכל חלקי התורה וצריך ללמוד אותם, רבינו הגרא"ל זצ"ל כתב בזה מכתב בה' טבת תשנ"ז ז"ל:

"לקהל הנאספים למען כבוד שמים ה' עליהם יחי'. על דבר ההתעוררות להתחזק בענין צניעות אשר לדאבונינו יש ירידה גדולה בחלק ממחנה הנמנים לחדדים, ונכשלים ומכשילים בזה את הרבים. וענין גדול הוא להרבות בקביעת שיעורים בהלכות אלו, גם ללמד שיש בזה עוון של מחטיאי הרבים. ואשרי המזהירים והנזהרים בזה, ובוודאי זה גם ימנע הרבה מחלות אשר מתרבים מיום ליום מקטנים ועד גדולים צעירים ומבוגרים ל"ע, וזכות המצוה תגן עליהם ועל הכל, וכל מי שיקבע שיעור בזה יהיה לו זכות של מזכה הרבים אשר זכותם אין להעריך. הכו"ח למען זיכוי הרבים".

יש היום נסיונות בענין הלבוש גם אצל בחורים ואברכים צעירים, יש הרבה ששואלים מדוע זה כ"כ חשוב לצאת לרחוב לבושים בכובע וחליפה, ובמיוחד בימים החמים זה קשה, כיצד היתחסו לזה רבותינו?

הרב שליט"א מביא מכתב שכתב רבינו הגרא"ל בענין זה להגאון ר' יחיאל במברגר שליט"א - רב הקהילה החרדית בחיפה, וז"ל:

"הרחוב כיום לדאבונו הוא מאוד לא טוב ומשפיע על כל אחד, ובזמן האחרון התחילו בחורי ואברכי ישיבות לילך ברחוב בלי כובע רק בכיפה ובלי מלבוש עליון. ואם כי אין איסור, מ"מ זה לא דרך הראוי להתנהג לבן תורה, וכשלושבים באופן שהוא מתבדל מהרחוב, זה מחיצה מבודלת בינו ובין אנשי הרחוב אשר מאוד לא נוהגים כהוגן, וזה כתרים מפני הקלקול. וכעת שגם מחיצה זה הפסיקו לעשות, יכולין לירד מאוד ביראת שמים וראוי מאוד להתחזק בזה בפרט בעיר כמו חיפה אשר רבו בה המתפרצים ואשר רחוקים מריח של תורה ומאוד צריך לעשות חיזוקים וזה חיזוק שמאוד יכול להועיל"

המשך בעמוד הבא -

כיצד יתכן הדבר - הקשה מרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל - שמצד אחד אמרו חז"ל (אבות דר"נ פ"ו) על רבי אליעזר שעמד ודרש בדברים שלא שמעתן אוזן מעולם, ומצד שני העיד רבי אליעזר על עצמו שמעולם לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו (יומא סו:)? ותיריך, שרבי אליעזר ודאי חידש דברי תורה משלו ג"כ, 'דברים שלא שמעתן אוזן מעולם', אלא שהכל היה על פי הדרך שקבל מרבו.

אמנם דומה שאפשר אולי לפרש כפשוטו ג"כ, שרבי אליעזר שימש את רבו באופן מיוחד, קלט כל הגה שיצא מפי, ושמר את הדברים ולא אבד כלום, וכפי שהעיד עליו רבן יוחנן בן זכאי רבו (אבות ב"ח) 'רבי אליעזר בן הורקנוס בור סוד שאינו מאבד טפה', ולפיכך אף שמעולם לא אמר מה שלא שמע מפי רבו, יכול היה לומר דברים שלא שמעתן אוזן מעולם, דברים שרק הוא שמע ורק הוא קלט מדברי רבו.

דוגמא לזה זכינו לראות אצל מורינו הגאון רבי גדליה הוויגסברג שליט"א, רב דקהילת 'שונה הלכות' בני ברק, כאשר פנינו לכבוד הרב שליט"א לקבל דברי תורה וחיזוק לזיכוי הרבים, ונוכחנו לראות כי אכן יתכן לומר דברים שלא שמעתן אוזן מעולם, דברים שאינם ידועים ואינם מוכרים בציבור, והכל מדברי רבותינו מצוקי ארץ צצוק"ל, אשר הרב שליט"א שמשם בנאמנות במשך עשרות שנים, ובידעו את גודל החשיבות של כל היוצא מפיהם, דאג וטרח לשמר את הדברים, וזכה לזכות בהם את הרבים, וכזכור לכולם כיצד טרח בשנת האבל על מרן הגרא"ל צצוק"ל, ולאחר מכן בשנת האבל על מרן הגר"ח צצוק"ל, והלך מעיר לעיר על מנת להספיד וללמד לרבים ממשנתם ודרכיהם של רבותינו.

ואינה הקב"ה לידינו כעת את לשונו הזהב של מרן הגר"א קוטלר זצ"ל [בהספד על חמיו מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל] העומד על החשיבות הרבה של שימוש ת"ח בדורינו. וזה לשונו: **"ובפרט בדורינו דור תהפוכות אשר צריכים הכרעה על כל צעד ושעל, מובן שהשימוש של תלמיד חכם שחי בדורינו, יש בו הרבה מן הלימוד ההכרחי לדעת את המעשה אשר יעשו",** עכ"ל של מרן הגרא"ק. וא"כ הכרת הטוב עצומה מוטלת על כולנו, למורינו הגאון ר' גדליה שליט"א אשר דלה עבורנו ממעינותיהם של רבותינו צצוק"ל ע"מ שנדע את המעשה אשר נעשה, ולנו לא נותר אלא להטות אוזן, ויהי רצון שנזכה כולנו לשמוע ללמוד וללמד, ע"מ לשמור ולעשות ולקיים.

...

נודה לכבוד הרב שליט"א אם יאות לענות למספר שאלות לזיכוי הרבים, ע"מ לפרסמם עלי הגליון 'ושכנתי בתוכם', שמטרתו לחזק ולחומם את ענייני הקדושה והצניעות, בקרב בני התורה, חניכי עולם הישיבות ואברכי הכוללים שליט"א, בדרכה של תורה, דרכה דרכי נועם, על מנת להרבות השראת השכינה בישראל. וראשית רצינו לשמוע כיצד החשיבו רבותינו את החיזוק בעניינים אלו של הקדושה והצניעות?

אספר מה שהייתי נוכח פעם בסעודה שלישית, כשהתנהלה שיחה בין אחד מבני המשפחה לרבינו הגר"ח ק. שאל בן המשפחה: ילמדנו רבינו, מה עשתה האמא שלך שזכתה לילדים כה צדיקים. השיב רבינו: **"מה היא עשתה אני לא יודע, אבל היא היתה צנועה, וגם האמא שלה"** (הערת הרב שליט"א: היא אמו של החזו"א זצ"ל). שאל בן המשפחה: ראיתי אשה מאוד צנועה וילדיה לא כל כך צדיקים. השיב רבינו: **"צניעות זה סגולה לילדים צדיקים, אבל צריך שלא יהיו דברים אחרים שיקלקלו"**. שאל בן המשפחה: מה זה נקרא דברים, איזה

הגדולה של הצניעות שגורמת להשראת השכינה בישראל הוסיף ואמר בזה"ל:

"ולכן אפשר גם לזכות על ידי זה לשכר גדול שאי אפשר לתאר. וכמו שמביאה הגמ' על אשה אחת שהיתה זהירה מאד בצניעות וזכתה שבניה יהיו כהנים גדולים, ואין לתאר הזכות שיש בן כהן גדול, ולדאבוננו כיום אין לנו כהן גדול, אבל אפשר לזכות לבנים ת"ח, שמעלתם גדולה אפילו משל כ"ג, דהא ממזר ת"ח קודם לכהן גדול עם הארץ, ומצינו בחז"ל בכמה מקומות [מצוות] שמי שרגיל בהם זוכה לבנין תלמידי חכמים וחתנין תלמידי חכמים, וצריך לזה הרבה זכויות, וכאן על יד הצניעות יש לנו את האפשרות לזכות בדברים הגדולים ביותר. ואם כל אחד ואחד יקבל על עצמו יחד עם כל בני ביתו, שיתנהגו כמה שיותר בצניעות, הכל על טהרת הקודש, יזכו לבנים תלמידי חכמים. אמנם כהנים גדולים אין לנו בזמנינו, וגם הת"ח אינם מגיעים לדרגת רבי עקיבא ושאר התנאים, והאמוראים, וגם לא כהגורעק"א, אבל יפתח בדורו כשמואל בדורו, וכל אחד יכול לזכות לתלמידי חכמים לפי הדור שלנו, והרי מדה טובה מרובה ממדת פורענות חמש מאות, כמבואר בדברי חז"ל, א"כ כשאין צניעות העונש גדול מאוד, בוודאי ע"י הנהגת הצניעות יזכו פי חמש מאות דהיינו לבנין וחתנין רבנן. וממילא כל הבנות והנשים שיתנהגו בצניעות וילחמו נגד היצר הרע בצניעות, וכמו שאמרנו שזה הנשק הגדול שיש לנשים להלחם נגד היצר הרע, כתורה אצל הזכרים, יזכו לכל הטוב שיש, גם לעולם הבא וגם לעולם הזה, אינני יודע אם תזכה בעשירות, אבל תזכה למה שטוב באמת, שזה בנין ת"ח, בנין טובים וצנועים כרצון הקב"ה".

אבל יש דבר שזוהים לו עוד לפני כן, ההנהגה בצניעות היא מרוממת את האשה, וכשם שהאיש מתרומם ומתעלה על ידי לימוד התורה, כך האשה מתרוממת ומתעלה על ידי ההתחזקות בצניעות. וכך אמר רבינו [הגרא"ל זצ"ל] במענה לשאלה שנשאל בזה"ל: אברך שנמצא בכולל, ממשיך לטפס בסולם הרוחני, לאשתו אין מסגרת של עליה רוחנית באופן מסודר, אמנם כאשר מדובר במורה בבית יעקב, לפעמים העיסוק החינוכי מרומם גם את המחנכת, אבל במקרים רבים הולך ונוצר פער בין הבעל האברך לאשה, התוצאה היא שכאשר הבעל מבקש להוסיף ולעלות במעלות הסולם, לעתים הדברים נראים לאשה קשים ונדמים לה כגזירה, כיצד יכול האברך להוסיף ולעלות ולהעלות את כל הבית איתו?

ובתוך הדברים שענה רבינו אמר כך:

"התפקיד העיקרי של האשה הוא להתחזק בצניעות, שהרי זהו התבלין שלה, אם האשה תהיה חזקה בענין זה, כל מהותה תתרום, היא תחוש סיפוק עילאי, וגם אם אין לה תלמוד תורה זה לא ימנע את עלייתה".

ושאלו: אמנם זה ירומם את האשה, אבל מה יביא שהיא תעריך את תורת בעלה, אם היא אינה מתעלה עמו.

וענה רבינו:

"אם האשה תשבור את היצה"ר ע"י התחזקות בצניעות, הרי בהכרח תשיג דרגה גבוהה יותר, ובהכרח גם תעריך יותר את תורת בעלה ותראה להיות שותפה בה, וכך תעשה ככל שביכולתה כדי לסייע לו".

יש קושי שאמנם קיים בכל הענינים, אבל בענינים אלו של חיזוק הצניעות והקדושה בפרט, וזה ההתמודדות עם החברה, שהרבה פעמים החברה אינה מעריכה את ההתחזקות בצניעות ואולי ח"ו להיפך, אין הדרך להתמודד עם הנסיון הזה של החברה?

הרב שליט"א מצטט את דברי מו"ח הגר"ח זצ"ל הכותב בארוחות יושר בענין זה בזה"ל: ואשרי מי שנזהרת בזה ולא תסתכל על חברותיה וכ"ש על הפרוצות, ע"כ. ומוסיף שכשנשאלה הרבנית קניבסקי ע"ה איך מתמודדים עם ניסיון הצניעות, בפרט במצב הפרוץ השרוי כיום, כיצד אפשר לחזק את נשות החיל, הנלחמות בגבורה מול מבטי הרחוב הלועג, שלא תכשלנה בניסיון הקשה, ותשאנה ראש בגאווה יהודית, בצניעות אמיטית? השיבה הרבנית: "אדרבה, ככל שצוחקים עליך יותר, המצווה גדולה יותר, והשכר עליה מרובה, עם זאת, כמובן שאין לייחס חשיבות כלל למלעיגים בעבודת השם, אלא להיות שלמה ובטוחה במצוות הצניעות שהיא אישה זוכה בה, וממילא תהיה הזכות גדולה יותר".

וכאשר נשאל רבנו הגרא"ל שוב, שישנם כאלו הרגישים לחוס ומאוד מכביד עליהם לבוש נוסף, ואין כונתם להשתמט מבגדי בן תורה, ענה רבנו: להבדיל, האם אנשי צבא בכל העולם יעלו על דעתם להפטר מללבוש את מדיהם? להיפך, הם גאים בזה, ומתהדרים בזה, כי זה מייצג מה שהם רוצים להדגיש, האם אותו בן תורה היה מעלה על דעתו שלא ללבוש חולצה למשל? הוא לא היה מעלה דבר כזה על דעתו, אפילו ביום חם, והגם שישנם אנשים שפורקים מעל עצמם צורת אדם וכן נוהגים כך, גם בן תורה הוא חייל במלחמה היצר ו'בגדי הישיבה' אלו הם המדים שלו שבהם הוא חייב להיות גאה, ובפרט שמדים אלו הם גם כלי הנשק שלו שמבדילים בינו לבין הרחוב.

יש נושא של גיל הנישואין, יש טוענים שהיום לא כ"כ ראוי להתחתן מוקדם מיד, כיון שהבחור עדיין לא בשל לנישואין, ועוד טענות מע"ז, מה סברו בזה רבותינו זצ"ל?

הרב שליט"א מצטט מכתב נדיר, שנכתב לפני כעשר שנים, בשנת תשע"ה, ע"י רבינו הגר"ג אדלשטיין זצ"ל, והוגה ע"י רבינו הגרא"ל זצ"ל, וזה לשונו:

בס"ד כ"ג תמוז תשע"ה, לכבוד ידידי הנעלה..... שליט"א, הנה אחז"ל בן שמונה עשרה לחופה, וכך היו נוהגים מלפנים, אך מחמת סיבות שונות היו הרבה בני תורה שנהגו לדחות את זמן הנישואין, אך כבר זכינו בס"ד שאין סיבה הכרחית לזה, ויש הרבה בני תורה שנשא נשים בגיל צעיר, וזכו להצלחה בתורה כידוע, על כן עצה שאינה הוגנת הוא ליעץ לדחות את זמן הנישואין, למי שרצונו לישא אשה בגיל צעיר, וכל שכן שאסור למנוע למי שרצונו בכך.

א.ל. שטיינמן י' גרשון אדלשטיין נכון מאד חיים קניבסקי

לאחר כתיבת מכתב זה - מוסיף הרב שליט"א ומספר - פנה אחד הרמ"ם באחת הישיבות וטען, שאמנם כן הוא, אבל כדאי שרבינו [הגרא"ל זצ"ל] יעזור גם על כך שיש הורים של בחורה שלוקחים בחורים מצוינים, שעדיין לא חשבו לשמוע שידוכים, והדבר משפיע על כל השיעור בישיבה. רבינו הגיב על כך, כיון שה' הטביע יצה"ר בכל אחד לכן עליו להתחתן.

עוד אמר רבינו הגרא"ל: אני אומר שלא צריך להתחכם, אם התורה אמרה להתחתן מוקדם, צריך להתחתן, יש כאלו שאומרים הרי הם ילדים, אבל אני אומר שזה שטויות, והגר"ח צודק במה שהוא עושה, וכמו שהגמ' אומרת בקידושין (כ"ט ב') אמר רב חסדא האי דעדיפנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר, ואי הוה נסיבנא בארביסר הוה אמינא לשטן גירא בעיניך. ובהזדמנות אחרת שמעתי מרבינו הגרא"ל, כשבא בחור בן 18-20 ורוצה להתחתן, איזו סיבה יש שלא לחתן אותו? מה רוצים - שיחטא? הלא אם הוא כבר רוצה, משמע שיש לו סיבות טובות לכך, וראשי ישיבות חושבים שכדאי להשהותו שיהיה בלימוד, וזה לא נכון, לא גדלים אלא ההיפך, כי הוא צריך את זה. אני לא אומר שצריך להציע לכל בחור להתחתן מוקדם, אבל מי שכבר בא ורוצה - אסור למנוע ממנו, הנה ר' הירש זקס [חתנו של החפץ חיים] סיפר, שכשהיה ר' לייב, בנו של הח"ח, בן 18, ורצה הח"ח להשיאו, אשתו סירבה בתואנה שהוא צעיר מדאי, מה יצא - שלא התחתן עד יום מותו... ומה שטוענים שהאדם צריך קודם להיות צדיק - זה אינו, דליצר הרע אין התחשבות אם הלומד נהיה צדיק קודם או אח"כ. וכן כתוב בראשית חכמה, שבדורינו אין מי שיכול להחזיק בחור שלא יתחתן. עוד אמר פעם רבינו הגרא"ל: אם כבר מדברים על מה שהאב חייב לבנו, הרי כתוב שחייב האב להשיאו אשה, האם את זה מקיימים? שאלתי לרבינו מה כוונתו, וכי אנשים לא מחתנים את בניהם, אמר לי רבינו שמתכוין לענין הגיל, מה שכתוב במשנה שצריך להתחתן בגיל שמונה עשרה, ורבינו הסביר בטוב טעם כמה חשוב ענין זה לחתן בגיל כמה שיותר צעיר, ואמר שרוב הבעיות עם בחורים נגרמים בעקבות זה, והרבה בעיות חוסכים אם מחתנים את הילדים בגיל צעיר, שאז זה גיל ההתבגרות שישנם בעיות הן לבנים והן לבנות, ובנות אפי' בגיל יותר צעיר משמונה עשרה, ואף הבנים ס"ל להגרע"א שכבר מגיל שבע עשרה ויום אחד צריך לחתנם. [ע' תוס' רע"א אבות פ"ה מכ"א, ורמב"ם פט"ו מאישות ה"ב].

למה זוכים בזכות הצניעות?

הרב שליט"א מביא את דברי מו"ח הגרא"ל זצ"ל, שאחר שביאר את מעלתה

מקומות עבודה משותפים - אינם לרוח התורה

מכל האמור למדנו שמקומות עבודה משותפים לגברים ונשים אינם לרוח תורתנו הקדושה כלל.

בעלי מקומות עבודה החרדים לדבר ד', עושים הפרדה מוחלטת בין הגברים לנשים. ואינם מדברים עם העובדות אלא לצורך ובקצרה, ועדיף דרך הטלפון. וכמו כן על הנשים העובדות במקום בו הן נתקלות באותם אנשים מידי יום, מוטל להקפיד מאוד על לבוש פשוט ביותר ולא להופיע בלבוש העלול לגרום למשיכת לב האנשים. וכידוע שההשפעה הנגרמת כתוצאה מהיתקלות יומיומית - הינה הרסנית פי כמה וכמה מהיתקלות ברחוב וכדו' בצורה חד פעמית.

למרבה הצער בהרבה מקומות עבודה אין ההלכות ידועות, ומרבים בשיחה עם העובדות. העובדת במקום כזה ואין באפשרותה לקצר בדברים - תעשה שאלת חכם אם מותר לה להישאר במקום העבודה.

כמו כן, הלומדת מקצוע עבור פרנסתה בעתיד חייה, עליה לחזור אחר מקצוע שאין בו חשש לפגם בצניעותה.

השתדלות מכופקת לפרנסה - לא תועיל כלל

וכך מבואר בהמשך המשנה (שם): לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, ויתפלל למי שהעושר שלו, רבי שמעון בן אלעזר אומר: מימי לא ראיתי חיה ועוף שיש להם אומנות, ואף על פי כן הן מתפרנסים שלא בצער, והלא לא נבראו אלא לשמשני, ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי - כלומר היות וכל גזירת חובת השתדלות לפרנסה אינה אלא מחמת החטא, הרי בודאי שהשתדלות לפרנסה באופן שיש בו חשש איסור - אין בה שום מטרה, ולא תביא תועלת. וכמו שנאמר (ירמיה יז, יא): "עושה עושר ולא במשפט, בחצי ימיו יעזבנו". וכך מבואר בגמרא בפסחים (נ:): ובמשנ"ב (רנא, ב) שהעושה מלאכה בערבי שבתות ויו"ט מן המנחה ולמעלה, וכן בכל מקום שיש שם נדנדוד עבירה - אינו רואה סימן ברכה מאותה מלאכה, ואף אם ירויח במקום זה יפסיד במקום אחר. וכתב הגר"א (משלי כב, ט): ועיקר נתינת התורה לישראל - הוא כדי שישמרו בטחונם בד', והוא לפי שעיקר הכל הוא הביטחון השלם, והוא כלל כל המצוות. עכ"ל.

(ע"פ הלבוש כהלכתו פ"ז)

נגנות וכדו' מחויבות להקפיד במיוחד על ההרחקה הנצרכת

שנינו במשנה (קידושין פב): לא תלמד אשה סופרים, וביארו המפרשים (רש"י ורמב"ם בפיה"מ): לא תרגיל עצמה להיות ממלמדי תינוקות, משום אבות התינוקות המביאים את ילדיהם לבית הספר, שמא יהיה בינה וביניהם שייכות כשהם מביאים את ילדיהם. ואע"פ שלמעשה נהגו כיום להקל בזה [ועיין 'דברי סופרים' (אה"ע כב, קסח) שציין לפוסקים המבארים טעם מה שנהגו להקל בזה], אבל מכל מקום בודאי מבואר בזה שבמקרים אלו נדרשת הרחקה יתירה.

ועל כן, כאשר האבות מביאים את ילדיהם אל בית המטפלת או לגן, על הגננות והמטפלות להיזהר מאוד שלא להראות כלפיהם חביבות וחום לב או להפגין את פיקחותן וטוב ליבן לעיניהם, אלא עליהן לנהוג בהשקט, ובמקרה הצורך לענות על שאלותיהם בנימוס ובקצרה. כמו כן עליהן להתלבש בפשטות ככל האפשר בכדי שלא למשוך את לבם, וכן יש להיזהר שלא להקביל את פני הילדים בקולניות כאשר ישנם גברים באזור, וכדברי חז"ל (במדבר רבה ט, יב): דרך בנות ישראל, לא קולניות ולא מהלכות רגל רמה ולא פרוצות בשחוק.

אנשים ונשים הנפגשים רבות - צריכים הרחקה כפולה

עוד שנינו במשנה (שם): לא ילמד אדם את בנו אומנות הנשים - שמלאכתו נעשית לנשים והנשים צריכות לו (רש"י). ומבואר בזה, שבמסגרת האומנות והמלאכה נדרשת הרחקה יתירה בין אנשים לנשים.

ועל כן, גם בשאר בני אדם אשר נפגשים עם הנשים דבר יום ביומו, כבעל המכולת, הלקוחות, נהג האוטובוס וכדו', מוטל הן על האיש והן על האשה להקפיד לשמור הרחקה כפולה ומכופלת, ואין להם לדבר ביניהם אלא לצורך ובצורה קצרה ועניינית בלבד.

והגם שאמירת 'מה נשמע' וכדו' לבעל המכולת, לנהג וכו', יש בה משום הנהגת נימוס ודרך ארץ, אין זה אמור אלא בין איש לאיש ובין אשה לאשה, אך בין איש לאשה - אין זו הנהגת דרך ארץ, אלא 'דרך עמי הארץ', וכלשון החכמת אדם (קכה, א): לפי שראיתי ושמעתי מהרבה בני אדם שהם עמי הארץ, וחושבים שכל הקרוב יותר מותר (בכל ההרחקות), מצוה לפרסם דאדברה כל הקרוב יותר צריך להתרחק, וצריך האדם להזהר מהן מאוד, ומכל שכן מאלו שלבו גם בהן.

"ובנימוסיהן לא תלכו"

יש להבחין שבניגוד לשאר הנהגות הנימוס, אשר אולי גם בני הרחוב "מנסים" לחנך לנימוסים הקרובים במידת מה לנימוסי ישראל, הרי שבנושאי ההרחקה מעריות הנימוס שלהם שונה לגמרי, הם דילגו על הנהגת "אל תרבה שיחה עם האשה", "יתרחק מן הנשים מאוד מאוד" (שו"ע אה"ע כא, א). בני הרחוב אינם מחונכים כלל להנהגות נכונות אלו, ואינם מבחינים בין שיחה של גברים לחוד לשיחה של גברים ונשים, ולכן השקפות אחרות המנוגדות מן הקצה אל הקצה להמקובל בישראל. וכשם שנצטיינו לנהוג בדרכי נימוס ודרך ארץ, כך הוזהרנו להתרחק מנימוסי הגויים, כמו שנאמר (ויקרא יח, ג) "ובחוקותיהם לא תלכו", ותרגם אונקלוס "ובנימוסיהן לא תהכו".

העובדת עם אנשים צריכה זהירות כפולה ומכופלת בלבושה ובהנהגה

הדת, ואין הכתב יכול לסבול בשום אופן כל הצריך להיאמר בנושא זה, והרוצה להבין יבין ויחדל, ד' הטוב יכפר בעדם.

ולכן העוסקת עם רבים צריכה זהירות כפולה ומכופלת בלבושה ושיחתה, ולא תשים בפוך (איפור) עיניה, ובגדיה יהיו צנועים ביותר, ודי לה בצרה שצריכה לעסוק עם אנשים (שמסתמא כורח השעה גרם לה לעבוד בזה ולא בשמחה עושה כן), ואין לה להוסיף על זה צרת המלבושים שאינם צנועים, או צרת שחוק וקלות ראש המביאים את האדם לידי עבירה.

וכמוכן חובה לבדוק את מקום העבודה, כי יסוד הצניעות שהנשים והבנות תשאנה בחברה טובה. משום שהעובדת בחברה חילונית, או בחברת בנות שקיבלו חינוך אחר - הרי שומעת שם ניבול פה וליצנות, וד' ישמרנו מהתוצאות. וידוע שרוב קלקולי הבנות והנשים נגרמו ע"י החברה, והרבה בתים נהרסו בגין זה. וצריך כל אב לדאוג לבתו וכל בעל לאשתו, שמקום עבודתן יהיה מתאים לשומרי תורה ומצוות, כדי שתשאנה בצניעותן. וד' לא ימנע הטוב להולך בדרך תום, ובצניעות האשה יזכו לברכת ד' ולחיים מאושרים בעולם הזה ובעולם הבא.

(ע"פ הספר "מלבושי כבוד" פרק יד).

לנשים העובדות כפקידות וכדו' בחנויות ובמשרדים, מצויים מכשולים חמורים. דהנה כשמתלבשות בצורה בולטת או מהודרת, וגם משוחחות עם הקונה בשפה ברורה ונעימה, שיחה יתירה על הנצרך למילוי עבודתה, המכשולות המגיעים על ידי זה הם עצומים.

ושני דברים גורמים לתופעה זאת: א. הרגל האשה לשוחח עם אנשים מרובים לצורכי עבודתה, גורם שענין השיחה עם אנשים זרים נהיה קל בעיניה, ולכן מגיעה לשיחה יתירה ולשחוק וקלות ראש. ב. מנהג המדינה שחלק ממשרכת הקונים נעשה ע"י הנעמט השרות במוכרות וד"ל, ומחמת שמקובל הדבר אף אצל שומרי תורה ומצוות קלי דעת, יש נשים החושבות (בת מודע) שכדי להוכיח יעילות, או למצוא חן בעיני המעסיק, יש להתבלט או לכל הפחות להתהדר בלבוש, ולנהוג בשחוק ובשיחה קלילה עם הקונה או המעסיק.

ודין גרמא בנזיקין למעסיק ולא ינשי דלא מעלי הנכנסים לחנות, ושמענו מכמה בעלי עסקים שומרי תורה ומצוות, הרבה מעשים נוראים שנגרמו לנשים שהקלו ראשן בלבוש והנהגה במקום עבודתן, ומי גרם לכל זה? האשה הזאת שבקלות דעתה, רוצה להיבנות בפרנסה על חשבון עיקרי

הערת הגאון הגדול רבי מנשה קליין (בעל שו"ת משנה הלכות) למאמר הנ"ל: בענין נשים העובדות במשרדים או בבתי חרושת (אצל אחרים ולא אצל בעלה), הארצות בזה כבר כמה פעמים, ואפילו בבגדי צניעות, כי 'אין אפטרופוס לעריות' אפילו בצדיקים ונביאים נאמרה, ודבורה הנביאה תוכיח, ועוד התחנתה אשה אש בחיקה ובגדיה לא ישרפו? והוא דבר קשה מאוד להיות כל היום בין אנשים מידי יום ביומו, במשא ומתן ובשחוק ושאר דברים, ולעמוד בצדקתה. עכ"פ הוא נקודה כואבת מאוד, ויש להתיעץ עם גדולי הדור היאך לתקן את זה. (שם, עמ' סב)

עסק משתלם

סיפרה אשה בעלת עסק, שהיא חיפשה שותפה לעסק שברשותה, והנה הציעה את עצמה אשה שאמנם בעלה אברך הלומד תורה, אך למרבה הצער לבושה לא עמד בגדרי ההלכה. בעלת העסק נכנסה להתלבטות לא פשוטה - מצד אחד, האשה נראתה ישרה ונוחה לשותפות, וגם ע"כ היא תפרנס בית של אברך הלומד תורה, אך מאידך איך אפשר להעסיק אשה שתכשיל את האנשים הבאים לחנות במראות אסורות, ותשמש דוגמא אישית פסולה לנשים ולנערות.

לאחר מחשבה קצרה, היא הבינה שאין לה ברירה והיא נאלצה להודיע לה שהיא לא מתאימה לתפקיד, לא חלפו יותר מכמה שעות ואשה אחרת הגיעה להציע את עצמה לענין. למרבה השמחה - אשה זו זכתה להבין היטב את האושר והיקרות שיש בצניעות, כפי שניתן היה להבחין בכל הליכותיה, בלבושה ובהנהגתה. ובנוסף לכך נמצאה כיעילה ומוכשרת ביותר ומתאימה מאד לתפקיד, ובנוסף על כל מעלותיה לא דרשה משכורת גבוהה ולא ביקשה בקשות מיוחדות. כמוכן שהיא קיבלה את התפקיד באופן מידי לשמחתה המרובה של בעלת העסק, שזכתה לראות בחוש שמהעמידה על גרי הצניעות רק מרוויחים.

(מתוך קו אילת השחר - חיזוק הצניעות לנשים 5495372-02 - כסליו תשע"ט)

הנותר

הרב שמואל אולמן שליט"א

שלא תשתכח תורה מישראל

"יש לעורר בחינוך הבנות על ענין שעלינו לחזור ולשנון כי נשכח לגמרי בימינו. הנה אמרו שם בתנחומא (פ' וישלח) על הפסוק 'ותצא דינה בת לאה' - שלא ניתנו תכשיטים לאשה אלא שתהא מתקשטת בהן לתוך ביתה, שאין נותנין פירצה לפני הכשר וביותר לפני הגנב וכו', זהו שאמר הכתוב כל כבודה בת מלך פנימה וכו'. לימדונו חז"ל שכל מעלתה של האשה שנקראת 'בת מלך' הוא דווקא בהיותה פנימה, אך כשאנה נוהגת בהנהגה זו וממילא נכשלים על ידה בראיה, הרי הדבר פגם הוא לה. ועי' שבת (סד, א') וברש"י שם שעל ראייה בלבד אף ללא הרהור דיה שיצטרכו כפרה. כמה חינוך צריך לזה עוד מקטנותה של הבת, עד כמה החובה עלינו להשריש בה את הצניעות הפנימית שלה ואת חובת הצניעות המחייבת שלא יוגרם על ידה מכשול לאחרים". ע"כ.

וכה דברי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל, בספרו 'אורחות יושר' ע' צניעות, וז"ל:

"וכל שכן כשיצאין בחוץ בין אנשים שצריכין מאד לזהר בזה, ואמרו (תנחומא וישלח סי' ה') לא ניתנו תכשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת בהן בתוך ביתה. ובירושלמי (תענית פ"א ה"ד) גבי חסידא דכפר אימי איתא כד הוה בטורא איתתא לבשה מנין צאין (מלולכין) שלא יתן בה איש עיניו, וכד עליל מן טורא היא לבשה מאנין נקיים שלא יתן דעתו באשה אחרת. וכל כך הקפידו על זה, שרבי יוסי דמן יוקרת אמר לבתו שובי לעפרך ואל יכשלו בך בני אדם (תענית כ"ד א'). והרמב"ם כתב (בפס"ו מאישות ה"ח) צו חכמים על האשה שתהא צנועה בתוך ביתה ותתרחק מן הכיעור ומן הדומה לכיעור. ובעונותינו הרבים היום הדור פרוץ ומתקשטים ביותר וכו', והרבה יש לדבר על זה בעונותינו הרבים. ואשרי מי שגזרת בזה ולא תסתכל על חברותיה, ומה שתלבש יותר בגדי צניעות תזכה ביותר לבנים צדיקים ותלמידי חכמים ובעלה זוכה לכל טוב כמו שכתב בזוה"ק מובא במ"ב סי' ע"ה ותקים בית לתפארת". ע"כ.

ג. וכעת לגופם של דברים: ראשית יש לחדד, כי גם אילו נניח שכאשר אשה הולכת לבית הוריה או לחתונה או לביהכ"נ וכד' אין אפשרות מעשית ליישם את הדברים, אך בודאי שישנן מטרות נוספות שעבורן אשה יוצאת לרשות הרבים באופן יומיומי, כגון: לערוך קניות, לקחת את הילדים אל הגן ולהחזירם, לצאת עם הילדים לגינה ציבורית, לצאת לעבודה במקום שמצויים בו גם אנשים, לסדר עניינים במשרדים שונים, לקופת חולים, לקברי צדיקים, וכו' וכו'. ביציאות כגון אלו, אין האשה מגיעה לשום מקום בו היא אמורה להתקשט, ואין לה צורך כלל לקחת עמה מלתחה נוספת,

א. הפעם, במסגרת המאמר, נשיב בזאת להערה אחת שנתקבלה במערכת 'ושכנתי', אודות המדור 'דברי רבותינו', בו מובאים (מגיליון 5 והלאה) ציטוטים מדברי גדולי הדורות, אשר בדבריהם מבואר כי על פי תורתנו הקדושה המקום הראוי והמיועד להתקשטות האשה הוא בביתה פנימה, ולא בצאתה לרשות הרבים.

והעיר בזה אחד הקוראים החשובים שליט"א, שהנה בדורות עברו ענין זה היה מתקיים בעיקר על ידי כיסוי רדיד, דהיינו שאשה היתה לבושה בבגדיה הנאים כל הזמן, וכשהיתה צריכה לצאת לרשות הרבים היתה מתכסה

ברדיד שהיה מכסה את בגדיה, וכשהיתה מגיעה למחוז חפצה, היתה מסירה מעליה את הרדיד (אם הוא מקום שאין בו אנשים אלא רק נשים). אמנם כיום כיסוי ברדיד אינו מקובל כלל, ועל כן אין זה מעשי לנהוג כך. ואם כן, האפשרות האחרת היא שכאשר אשה יוצאת לרשות הרבים היא תלבש בגדים פשוטים ולא את בגדיה הנאים. אמנם מה תעשה אשה כאשר הולכת לבית הוריה, לחתונה, לביהכ"נ, והלא במקומות אלו בין חברותיה מותר לה ויש לה צורך להתקשט, וכי היא תקח עמה מלתחה ושם תלבש שוב את בגדיה הנאים? הלא גם זה לא מציאותי. ואם כן נמצא שדברי גדולי הדורות הנ"ל אין אפשרות מעשית ליישם בדורנו, ועל כן, היות והעלון מיועד לדברים שאפשר להתחזק בהם 'למעשה', אין מקום לפרסם בו דברים שלמעשה אי אפשר להתחזק בהם. עד כאן דבריו.

נציין, כי בפתיחה לנושא - בגליון 5 - הודגש בזו הלשון: 'מבלי להיכנס לנדון האם הנושא כאן הוא 'איסור' או 'לא ראו', מדינא או מדרך המוסר, והאם מדובר על כל התקשטות או לא - הדברים מובאים בכדי שנלמד מהם את רוח הצניעות ואת דרך התורה בענין זה'. ע"כ. דברים אלו כוללים את תמצית התשובה להערה, אך כעת נרחיב ונבאר את הדברים בעזה"ל.

ב. טרם נשיב לגופם של דברים, נביא תחילה מדברי גדולי ישראל זצ"ל בענין זה.

וכה דברי מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, כמובא בספר 'דרכי החיים' (ח"א עמ' תלג), וז"ל:

1. באמת גם בעבר לא בכל מקום היה נהוג לצאת ברדיד, כמבואר בפרישה אה"ע סי' קטו סק"ט שדייק כן מלשון הטור שם סוס"י עג, שהעתיק לשון הרמב"ם אישות יג יא. אמנם י"ל דגם במקומות אלו נהי שלא היה הדבר נהוג בתורת חוב לכל אחת כשיצאת, מכל מקום היה זה לבוש מצוי, ומי שהיתה מקושטת ורצתה לצאת לרה"ד אכן היתה מתכסה ברדיד יוצאת, ולא כהיום שאין לבוש זה מצוי ומקובל בינינו.

ועל כן אין לה כל מניעה לצאת מביתה בבגדים פשוטים ולהישאר עמם עד שובה לביתה.

ואם כן נמצא, שדברי גדולי הדורות בענין מניעת ההתקשטות ברשות הרבים, יכולים לבוא לידי ביטוי מעשי גם בדורנו. ובאמות הוא פשוט, שלא רק בבגדים אלא גם בשאר פריטי קישוט למיניהם, שאינם מצריכים "להיטלטל עם מלתחה נוספת", בודאי שיתכן חיזוק מעשי בענין זה.

ד. אלא שכאן יטען הטוען, כי סוף סוף לא בכל מצב ניתן לקיים למעשה את דברי הקדמונים הנ"ל השוללים את ההתקשטות ברשות הרבים, ועל כן פרסום הדברים משדר רושם 'קיצוני' ועדיף להימנע מכך.

אמנם במעט התבוננות ניתן להבין כי לא יתכן לומר כן. **היעלה על הדעת לומר כי חלק כלשהו מתורתנו הקדושה נגזר עליו להשתקע ולהשתכח** ח"ו רק משום שלא בכל מצב ישנה אפשרות מעשית לקיימו?!

ה. ועדיין יטען הטוען, מכל מקום יפורסמו הדברים במאספי חידושי תורה למיניהם וכהלכנתא למשיחא, ולא בעלון הנועד להביא לידי חיזוק 'למעשה'.

ובכן, נתבונן מעט מהי הדרך להביא לידי חיזוק 'למעשה' בענייני צניעות הלבוש. כידוע, במשך השנים פורסמו מספר תקנוני צניעות, ע"י רבנים חשובים בשליחות גדולי הדור. אף שאין חולק על הצורך והחשיבות שבאותם תקנונים, מכל מקום עינינו הרואות כי ישנם רבים שאינם מתייחסים אליהם ברצינות הראויה, והמציאות בשטח מוכיחה כי באופן כללי אין די בכך בכדי להביא לידי חיזוק מעשי. והסיבה לכך היא, שכאשר הרעיון והמהות של הצניעות אינם ברורים דיים, פרסום הפרטים נתפס כ'מרשם' לצניעות, וכשהנושא הופך לחיצוני ללא פנימיות - החיזוק אינו מחזיק מעמד. **חיזוק בר-קיימא יגיע רק על ידי הבנה אמיתית של רוח הצניעות והשקפת תורתנו הקדושה בעניינים אלו.** לא הפרטים הם הנושא, אלא הגישה היא זו שצריכה תיקון. וזו מטרתנו העיקרית בגליון 'ושכנת', להנחיל את השקפת הצניעות הנכונה על פי תורתנו הקדושה, ולשרש דעות כוזבות המצויות בנושאים אלו, אשר חדרו אלינו בהשפעת תרבות הגויים, התרבות המערבית.

ואשר על כן, אכן זוהי הבמה המתאימה להביא את דברי חז"ל וגדולי הדורות בענין המקום הראוי והמיועד להתקשטות האשה, אשר זהו חלק מרכזי ומהותי בנושא צניעות הלבוש, הנותן את המבט הנכון על הרעיון העומד בבסיס הנושא של צניעות האשה.

כאשר רואים את דברי חז"ל, דברי הראשונים ודברי גדולי הדורות, המעוררים על כך שהמקום העיקרי המיועד להתקשטות האשה הוא בביתה פנימה, ואילו כאשר יוצאת לרשות הרבים לבין הבריות שם היא אינה אמורה להתקשט אלא אדרבה עליה לצאת בהופעה פשוטה ומאופקת - הנה גם אם לא תמיד אפשר לקיים את הדברים כפשוטם, מכל מקום **הנושא נכנס לתודעה**, ובהכרח אף נותן את אותותיו בהנהגה המעשית. המציאות מוכיחה, כי אשה המתחברת אל הדברים ומבינה את חשיבותם, מעצמה תחפוץ לקיימם בפועל, ובעצמה כבר תמצא את הפתרונות שיאפשרו לה לנהוג כך או קרוב לכך, גם במקום שבמבט שטחי נראה כי הדבר אינו מעשי. הכל ענין של מודעות ורצון.

וגם במקרים בהם בעת קריאת הדברים אין מתחברים אליהם כלל,

ורואים אותם כדברים שאינם שייכים למציאות, בכל זאת ישנה תועלת רבה בידיעת הדברים. ניקח כדוגמא: לכל אחד ואחת ישנם זמנים בהם הוא מרגיש צורך להתחזק, או לקבל קבלה כל שהיא, לעיתים באה עת צרה ח"ו וזקוקים לישועה. הנה אם לא נתעלם ונעלים את הנושא הנ"ל, אלא נכניס אותו למודעות ונביא אותו לידיעת כל אחד ואחת - כאשר אשה תרצה לקבל על עצמה קבלה כל שהיא, היא תדע שמלבד כל הנושאים האחרים בהם היא שוקלת לקבל את הקבלה, ישנו נושא נוסף הגורם גם הוא נחת רוח לבורא יתברך שמו. וגם בתוך הנושא של צניעות הלבוש, היא תדע שהנושא אינו רק ענין יבש וטכני המסתכם במידות וסנטימטרים, אלא ישנו חלק נוסף חשוב לא פחות, והוא האופי והמהות של הבגד או של כיסוי הראש, האם מתאימים הם ליציאה לרשות הרבים או לא, בהתאם לדברים הנ"ל, וגם בזה אפשר להתחזק ולהתקדם, אם לא תמיד - לכל הפחות לעיתים ובאופנים מסוימים.

ו. עוד יש להוסיף בזה, כי **אדרבה והיא הנותנת**, דוקא משום שכיום הדברים אינם מתקיימים כפשוטם, וכטענת ההערה כי לעיתים הדבר אינו מעשי ואינו מציאותי, דוקא לכן חובה כפולה ומכופלת להזכיר ולהודיע את דרך התורה המקורית בענין זה, **שלא תשתכח תורה מישראל ח"ו.**

אם נתעלם ונעלים את דברי חז"ל וגדולי הדורות בענין זה, יוצר מצב שההנהגה המקובלת תביא בעקבותיה דעות כוזבות הרואות בהנהגה זו דרך ראויה לתחילה ומצב אידיאלי, כפי שאכן ניתן לשמוע דעות כאלו צצות פה ושם במחוזותינו.

ואם כך יהיה ח"ו, ממילא גם כשתהיה עת רצון כלשהי להוסיף חיזוק מעבר למקובל - לא יבוא בחשבון כלל חיזוק ברוח דברי הקדמונים הנ"ל, אלא אדרבה, עוד יימצאו כאלו שיחשיבו ל'חיזוק' דוקא הנהגה הפוכה, שכן מעולם הם לא שמעו מהי דרך התורה האמיתית בענין זה.

אין ספק כי יד הסט"א מעורבת כאן ביצירת המציאות הזו שבה ההנהגה הנכונה בענין זה היא לא תמיד מעשית ומציאותית. אם נשלים עם המציאות הזו עד שגם נחביא ונסתיר את השקפת התורה בענין זה, בכך נקבור ח"ו כל סיכוי לשינוי ותיקון, וגם נמנע חיזוקים רבים בזה באופנים שונים שגם כיום יכולים בהחלט להיות מעשיים, ובכך נשלים ח"ו את מלאכתו של היצר הרע, וניתן לו את הניצחון על מגש של זהב.

אדרבה. לא תשתכח תורה מישראל ח"ו. נפרסם בכל דרך את השקפת תורתנו הקדושה בענין זה, מדברי חז"ל וגדולי הדורות ככתבם וכלשונם, נכניס את הדברים למודעות הציבור, ובכך נשמור על התקוה כי ביום מן הימים יבוא ענין זה על תיקונו, וגם כיום נסיף חיזוק בזה בכל מאי דאפשר.

2. נציין כי ישנו קונטרס מיוחד הנקרא 'בתוך ביתה', בו נקבצו עשרות ציטוטים מדברי חז"ל וגדולי הדורות אודות המקום הראוי להתקשטות האשה. (ניתן להשיג - פרטים בטל': 0747-962286 שלוחה 6).

עוד יעויין להלן בגליון זה בעמ' 15, במדור החדש 'ושכנת בביתם', שם הובאו דברים מתוך הספר 'למען ידעו דורותיכם' - פרקי זכרון שכתבה אשה חשובה ע"ה מנ"ב על שנות ילדותה בעיר נייטרא, שם היא מספרת כי בשבת לבשו הנשים בגדים מיוחדים מבריקים ומקושטים, אך היא מוסיפה ומדגישה, כי בגדים אלו היו נלבשים אך ורק בתוך הבית, והיא כותבת כך: "אבל חשוב לציין, **עם הבגד הזה לא היו יוצאות אפילו פסיעה אחת!!**" (כל סימוני הקריאה במקור).

לאורם

מדברי גדולי ישראל זצוק"ל

הדברים דלהלן הובאו בגליון 'מוסף שבת קודש' של יתד נאמן - ערב פסח תשס"ח

תשובות שהשיב מחן זצ"ל לשאלות שהעלה הגר"מ קסלר שליט"א

המציאות כיום היא שבדרך כלל כדי לרכוש בגד מכובד וצנוע, הדבר כרוך בהוצאה גדולה. (בבגדים מחויבים מצוי יותר להיענות להשגה לפי הדיניות ההלכתית, אלא שהם יקרים). עד כמה מחויב אברך להוציא ולהזיל מכספו, כדי שאשתו ובנותיו יוכלו לקנות בגדים צנועים ומכובדים?

מחן זצ"ל: קניית בגדים צנועים איננה ענין רק של לכתחילה או איזה הידור. בגד לא צנוע זה ענין של איסורי תורה, וע"ז נאמר "אין עצה ואין תבונה נגד ה'", ולא שייך להקל בזה כלל וכלל משום ענין של חסרון כיס.

ישנם אברכים המבקשים לנהוג עפ"י כללי הצניעות, אך לעיתים דרשותם איננה מובנת מאליה אצל בני הבית, והשאלה עד כמה מחויב אברך לעמוד על הדברים, גם במחיר של דין ודברים, על כל המשתמע מכך?

מחן זצ"ל: הנושא איננו דוקא דרישה של הבעל מאשתו. זהו ענין הלכתי כמו כל נושא הלכתי אחר, והאשה ובני הבית צריכים לדעת שגם בנושא זה של צניעות, אם מתעוררת שאלה, צריך פסק הלכה של רב או מורה הוראה מובהקים.

ומענין לענין באותם עניינים: ישנם מקרים שהתלמידה נוהגת בעניני צניעות כראוי, אלא שהאמא איננה מתלבשת כפי שצריך, ולעיתים אפילו למגינת ליבו של אבי המשפחה. האם יש בכך משום סיבה מוצדקת למוסד שלא לקבל את הבת?

מחן זצ"ל: "אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקנה"?! - מחד גיסא, מה אשמה הבת שנוהגת בצניעות, אך מאידך גיסא, יש לבדוק האם התנהגות האם עלולה להשפיע לרעה על הבת, ועל כן בודאי שיש לבדוק כל מקרה לגופו, וכן יש להנהלה לדרוש מהאם מלכתחילה לשנות את לבושה.

ישנן מחנכות ותיקות שתורמות למערכת החינוך החרדי, אך צורת לבושן איננה תואמת, מה מוטל על הנהלת המוסד לעשות בנדון?

מחן זצ"ל: מחנכת כזו שאיננה נוהגת בצניעות, תתכבד ותשב בביתה! ואם יש בכך בעיה חוקית, על המערכת לשלם פיצויים ולא להעסיקה. מי שמשתייכת למערכת החינוך החרדי ומשתכרת ממנה, מחויבת עוד יותר.

תשובת מחן זצ"ל לשאלה שהעלה חתנו הגר"ב רימר שליט"א

אברך השוקד על תלמודו אך מסיבות שאינן תלויות בו הורע המצב הכלכלי בבית ונעשה בכי רע, ולאשה אין מקום עבודה ראוי במסגרת חרדית. מה יעשה? האם מותר לקבל את המשרה המוצעת, ע"מ שהאברך יוכל להמשיך ולשקוד על תורתו?

מחן זצ"ל: הרמב"ם כבר פסק שדרכו של אדם להמשיך אחר סביבתו, כל אדם - איש ואשה. כאשר הסביבה אינה ראויה ואינה כשרה לחלוטין, עלולה להיות השפעה חמורה ביותר על דעותיה והשקפותיה של האשה, מה שבהכרח עלול להשפיע על המעשים. עלינו לדעת כי כל המטרה שהיא יוצאת לעבודה היא כדי שהאברך יוכל ללמוד, אבל הנסיון הנורא שרבים נכשלו בו, יכול לגרום בדיוק את ההיפך. בראש ובראשונה יש בעיה חמורה ביותר של צניעות בסביבה חילונית, אבל ישנה גם בעיה בהלכות דעות - כאשר האשה עלולה להיות מושפעת ממושגים חדשים כמו מותרות, וזה עלול לגרום בדיוק את ההיפך מהסיבה שבגללה נאלצה האשה לצאת לעבוד.

עלינו לדעת שהבעל הוא שהתחייב בכתובתו לפרנס את אשתו. אמנם זכינו בדורינו שהנשים קבלו על עצמן לצאת ולעבוד כדי להחזיק את תורת הבעל ולאפשר לו לשקוד על תורתו, אבל אם ח"ו זה עלול לגרום לקלקול או אפילו חשש לקלוקל כלשהו - אין לכך שום היתר. דוקא אצל בת בית יעקב יש חשש הרבה יותר גדול לקלקול אם תצא לעבוד אצל חילוניים או בסביבה שבה שולטות דעות כוזבות, ויש בזה לכאורה איסור גמור!

אגרות ומכתבים ממחן זצ"ל בנושא הצניעות

(מתוך הספר 'כתבוני לדורות' -

אגרות: קעה, קע, קעא, קעד, קכז)

בזכות הצניעות יזכו לראות דורות יראי ה' ות"ח

בס"ד טבת ס"ז

ברכתי נתונה למשתתפי כינוס של מצוה לחיזוק ענייני צניעות המתקיים היום בקרית ספר בראשות גדולי ישראל שליט"א.

יהי רצון שבזכות חיזוק ענייני הצניעות יזכו לראות דורות ישרים יראי ה' ות"ח

בברכת התורה, יוסף שלו' אלישיב

לחזק ולבצר חומת הצניעות

בס"ד, ניסן תשס"ט

עת צרה היא ליעקב, מצות עשה מן התורה לזעוק על צרה שתבא על הציבור, ודבר זה מדרכי התשובה כמו שכתוב ברמב"ם הלכות תענית.

על כל אחד ואחד לפשפש במעשיו, ולחזק ולבצר את חומת הצניעות ובכללם ענין הפרדה בתחבורה הציבורית.

והשי"ת ישמע שוועתנו, ויגאלנו גאולה שלמה במהרה בימינו.

יוסף שלו' אלישיב

חיזוק למתחזקים בהפרדה בתחבורה ציבורית

בס"ד, תמוז תשע"א

הנני בזה לברך את כל המשתתפים שנתכנסו לחזק ולהתעורר בענין שמירת גדרי הצניעות בתחבורה ציבורית בעיר מודיעין עילית, שיהיה בהפרדה גמורה בין גברים לנשים, שדבר זה הוא תיקון גדול, וכמו שעוררו ע"ז כמה פעמים, ובוודאי שזכות גדולה היא לכל תושבי מודיעין עילית לחזקן להתחזק בענין

כבר נודעו בשער בת רבים דבריו של מרן זצ"ל בשיעורו - כ"ח תשרי תשס"ט - אודות הפאות המצויות בזמנינו, כמובא להלן.

בזמנו היו שהציגו את דבריו כמי שבא לאסור חבישת פאה נכרית, ועל כן לאחר תקופה הבהיר מרן זצ"ל בשיעורו כי דבריו לא נאמרו ביחס לעצם מחלוקת הפוסקים בדין פא"ב. דבריו של מרן זצ"ל נסובו אודות הפאות המצויות כיום, אותן הפאות שאינן כמו הפאות שנהגו בהן בעבר, ואלו דבריו: "אף שיש חילוקי דעות אם מותר או אסור, אבל בודאי אם הולכים כמו 'פרועת ראש' (כגלויות ראש), כמו שיש כאלה שהולכות, עוברים איסור גמור, זה ממש באמת כמו ערוה. כל הנדון הוא אם הולכים כמו הפאות שלפני מאה שנה זה בודאי מותר, ואפילו קצת יותר יפה, אבל שלא יהיה כמו שהולכים היום. כל אלו שהולכות היום 'כמו שצריך' - זה נראה כשיער שלה לגמרי, בודאי שזה אסור, את זה אף אחד לא התייר".

(ניתן לשמוע - באידיש - בטל: 86-22-96-0747, שלוחה 29.
את השיעור המלא ניתן לשמוע בקול הלשון: 1-6-58-1-1-6171100-03).

לאחר תקופה, בחודש כסלו תשס"ט, באסיפת רבנים שהתקיימה בביתו, שב מרן זצ"ל ועורר על הנושא, וכה היו דבריו:

"הצרה של הפאות, אני לא יודע איך אפשר לתקן את זה, זה כבר מושרש אצל גדולים וטובים, והולכים עד כאן עם הפאות האלו, זה ממש פריצות שאין כמוה, אני לא יודע איך אתם יכולים לעקור את זה, זה התחיל מהגדולים, לא סתם ממאן דהוא, ראשי ישיבות, יקרים וצדיקים, כולם נכשלים בזה... זה פרוץ מאד, זה לא סתם מן השוק נכשלים, ממש צדיקים גמורים, ומנגד צדקניות גם כן גמורות, גם האשה היא צדקנית, אבל זה... אני לא יודע איך מתקנים את זה".

[דברי מרן זצ"ל מוקלטים, וניתן לשומעם בטל: 86-22-96-0747, שלוחה 21].

מדבריו אלו נוכל ללמוד, כי כאשר עורר מרן זצ"ל אודות הפאות שאינן צנועות, לא היתה כוונתו לפירצה הקיימת רק בקרב קלי הדעת ובקצה המחנה, אלא על 'צרה' הקיימת בלב ליבו של ציבור היראים, וכלשונו: "גדולים וטובים... ראשי ישיבות, יקרים וצדיקים".

עוד נלמד מכך, שלמרות ש"הדבר כבר מושרש אצל גדולים וטובים", וכבר מצוי אפילו אצל "צדקניות גמורות", עד כדי שמרן זצ"ל מתאונן פעם אחר פעם כי הוא אינו יודע כיצד ניתן לתקן את זה, מציאות זו אין בה כדי להתיר את הדבר, ואדרבה, הדבר חמור שבעתיים והופך ל'צרה' צרורה.

כע"ז נוכל ללמוד גם מן העובדה שבשנת תשס"ד, כאשר עלה על הפרק הנושא של חשש תקרובת ע"ז בשיער הפאות, הורה מרן הגרי"ש לפרסם שוב ב'תד נאמן' את ה'קריאה נאמנה' עליה חתם בעצמו בשנת תשמ"ז, שם נכתב כי אסור לצאת בפאות הארוכות והפרועות והמתפשטות לצדדים².

זאת למרות שבשנת תשס"ד, כשבע עשרה שנה לאחר פרסום המכתב, הנושא כבר נפרץ בקרב הצעירות, ופאות שאינן 'מתפשטות לצדדים' היו מצויות בעיקר אצל נשים מבוגרות או שמרניות מאוד. למרות זאת ראה לנכון מרן זצ"ל לפרסם שוב הוראה זו.

לסיים, נביא בזאת מה שמספר נינו יבלחט"א בספרו 'מפי האיש' (עמ' קנו), על דברים ששמע ממרן זצ"ל ביום יא חשון תשס"ט, כשבועיים לאחר השיעור, בזו הלשון:

"אמרתי לרבינו: כל העולם רועש מדברי הסבא כנגד הפאות נכריות של ימינו, התקשרו נשים מודרניות לשאול. ואמר רבינו: לא מדברים רק ממודרניות, מדברים גם על הבני תורה. ובתוך הדברים אמר רבינו: הולכות עם פאות ארוכות עד פה - והצביע רבינו על כתיפיו. ושאלתי לרבינו: האם הבעיה היא רק הפאות הארוכות? והשיב רבינו: לא, כל המראה של זה, זה פריצות".

1. והראה בידו על כתיפו. וראה להלן מה שמסופר בספר 'מפי האיש', שגם כאשר מרן זצ"ל הראה על האורך, באותו מעמד השיב לשואל שאין כוונתו דוקא לאורך אלא על עצם המראה, וכלשונו: "כל המראה של זה זה פריצות".

2. 'מתפשטות לצדדים' היינו ששערותיהן מתנופפות ע"י תנועות ראש ומשב רוח, כמבואר בתקנון המפורט שפורסם בזמנו ביחד עם המכתב.

"שיתקנו את הצניעות ואז יהיה בסדר!"

הגר"י גנס שליט"א העיד עדות מכלי ראשון: "נכנסתי לחדרו של מרן הגרי"ש אלישיב (שליט"א) זצ"ל, ותוך כדי שיחה שאלתי אותו לפשר כל מה שמתרחש בדורנו, כל הפגעים והמיתות המשונוות עליהם אנו שומעים שוב ושוב. מרן הגרי"ש אלישיב (שליט"א) זצ"ל ענה מיד: שיתקנו את הצניעות ואז יהיה בסדר".

(בית נאמן - יב טבת תשס"ט)

המשך מעמוד קודם -

חשוב זה. והשי"ת ישפיע הצלחה וברכה לכל העוסקים והמתחזקים בזה ויזכו לראות דורות ישרים מבורכים אכ"ר.

יוסף שלו' אלישיב

קריאה להורי בנות הסמינרים להתחזק כנגד כל נסיגות התקופה

בס"ד, טבת תש"ע

לכבוד המתכנסים בכינוס החיזוק להורי בנות סמינרי בית יעקב פעיה"ק

לעת אשר כזאת, כאשר המהרסים ומחריבים מחוץ ומבית מנסים לערער את קדושת הבית היהודי הן בפרצות המחשב והאינטרנט והן בערעור גרדי הצניעות, ועוד, בוודאי דבר נחוץ עד מאד להתחזק לעמוד על המשמר ככל האפשר.

יה"ר שחפץ ד' בידכם יצלח להעמיד הדברים על תילם ביתר שאת וביתר עז למען נזכה להמשך וקיום הדורות בדרך ישראל סבא.

יוסף שלו' אלישיב

"ברור הדבר כי אין ללמד בבית יעקב מקצועות אשר לא שיעורם אבותינו..."

בס"ד חשון תש"ע

לכבוד מנהלי הסמינרים בית יעקב הי"ו

כבר קבע מרן בעל החפץ חיים זצ"ל כי מטרת מוסדות בית יעקב לבנות ישראל הוא אך רק לחנך לתורה יר"ש וומידות טובות, וכבר הבענו דעתנו בעבר כי הדברים לא השתנו.

וברור הדבר כי אין ללמד בבית יעקב מקצועות אשר לא שיעורם אבותינו ואשר עלולים לגרום לתקלות חמורות בעתיד ח"ו.

כמו"כ פונים אנו למנהלי ומחנכות הסמינרים ולהורים ולבעלים להשיג לב לב תלכנה בנות ישראל לעבוד במקום העלול להביא תקלות ח"ו ושאיין רוח חכמים נוחה הימנו.

ויהי רצון שתזכו להמשיך לחנך את בנות ישראל בדרך ישראל סבא.

יוסף שלו' אלישיב

עיונא דשמעתתא

הרב מאיר גרין שליט"א

ראיות מהש"ס ומהראשונים למקום ה'שוק'

כבר נתבאר בגליונות הקודמים שמנהג ישראל מאז ומעולם [עד לפרוץ תנועת ההסכלה] היה ללבוש לבוש המכסה את כל הגוף עד לסוף הרגל, וזה אפילו באנשים, והנשים נהגו יותר מזה, כמבואר בגמ' (שבת צח:) למה משכן דומה לאשה המהלכת בשוק ושיפוליה מהלכין אחריה.

ועתה נבא לדון על הא דאמרו חז"ל בברכות (כד.) 'שוק באשה ערוה', היכן הוא מקום השוק.

(א) המקור הראשון לזה היא המשנה באהלות (פ"א מ"ח) המונה את רמ"ח אברי האדם בסדר עולה מלמטה למעלה, וז"ל המשנה: מאתים וארבעים ושמונה אברים באדם, שלשים בפיסת הרגל ששה בכל אצבע, עשרה בקורסל, **שנים בשוק**, חמשה בארכובה, אחד בירך, ע"כ. הרי שמנתה המשנה את השוק **בין הקורסל לארכובה** [דהיינו בין הקורסל לברך, (כפי הראשונים שם)], ומתבאר שהשוק הוא החלק התחתון של הרגל שבין הקורסל לברך, והביאו ראיה זו בתוס' במנחות (לז. ד"ה קיבורת), ובנזיר (נב:), ובפי' הרא"ש שם, עיי"ש. ועוד ראיה יש להביא ממשנה זו, ממה שמנתה בשוק שני אברים [דהיינו שתי עצמות], שהרי רק במקום זה יש באמת ב' עצמות [כפי שניתן לראות בצילום רנטגן, עי' בתמונה] משא"כ בחלק העליון הנמצא מעל הברך שיש בו רק עצם אחת, וכדתנן: אחד בירך.

וכן מבואר ביבמות בריש פרק מצות חליצה, דהנה במשנה שם (קא.) שנינו, מן הארכובה [הברך כנ"ל] ולמטה חליצה כשרה מן הארכובה ולמעלה חליצה פסולה, ושם (קב:) אמרו, אי כתב רחמנא ברגלו הוה אמינא ברגלו [היינו **כף הרגל** כדלקמן] אין בשוקו לא, כתב רחמנא מעל רגלו דאפילו בשוקו, הרי מבואר גם כאן שהחלק שתחת הברך הוא הקרוי שוק.

וכן מבואר בהמשך הפרק (שם דף קג.) ובערכין (דף יט:) ואעתיק הסוגיא דערכין ששם מבואר יותר, דמקשינן אהא דתנן, ת"ר משקל ידי ומשקל רגלי עלי רבי יהודה אומר מביא חבית וממלא מים ומכניס ביד עד האציל, וברגל עד הארכובה וכו' ורמיניהו רגלים פרט לבעלי קבין, [מי שנחתך רגלו בפרק ראשון **סמוך לשוקו** וכו' שפטור מן הראיה דאין לו רגל, אלמא לא מיקרי רגל אלא עד פרק א' שקורין קביל"א (רש"י), כלומר שרק כף הרגל קרויה רגל], בנדרים הלך אחר לשון בני אדם, ודאורייתא פרט לבעלי קבין והא גבי חליצה דכתיב רגלו ותנא חלצה מן הארכובה ולמטה חליצה כשרה, שאני התם דאמר קרא מעל רגלו [משמע מה שעל רגלו דהיינו שוק עד הארכובה (רש"י)] אי הכי למעלה מהארכובה נמי מעל ולא מעל דמעל, אמר רב פפא, ש"מ האי איסתוריא [הקורסול] עד ארעא נחית, דאי סלקא דעתך מ'פסק פסיק הוה ליה איסתוריא מעל **ושוקא** מעל דמעל, הרי מבואר בסוגיא זו, ששם רגל היינו כף הרגל, והשוק הוא החלק שבין הקורסול לברך. [ובלשון בני אדם קוראים גם ל'שוק' בשם 'רגל'].

ובבכורות (דף מה.) גבי המומין הפוסלים בכהנים שנינו, **עקיבו** יוצא לאחוריו, ובגמ', אמר רבי אלעזר **שוקו** יוצא באמצע רגלו, ופי' רש"י וז"ל, שוקו עומד באמצע רגלו שחצי הרגל לפניו וחצי לאחור, עכ"ל. הרי מבואר שגם בלשון חז"ל נקראת 'כף הרגל' בלבד בשם רגל, והחלק שעליה נקרא שוק [ועיין בצירור].

1. עיין בספר ראש יוסף [לחינוך בעל הפמ"ג] על מסכת חולין (קא.) שכתב וז"ל: "ואחד מן המסכילים הקשה לי... וסכל הזה הראה סכלותו לכל רואי השמש... עכ"ל.

(ב) ועתה אביא ראיות מדברי רבותינו הראשונים, שנינו במשנה בשבת (סה:) הקטע יוצא בקב שלו, ומבואר בראשונים שם, דהיינו שמי שנקטעה רגלו [דהיינו כף הרגל כנ"ל] ועשה לו כעין כלי במדת קב להניח בו את שוקו, (עי' רש"י שם סו. ד"ה ואם), ואעתיק לשון רש"י בחגיגה (ג. ד"ה פרט לבעלי קבין) וז"ל, כשחתכו רגליהם נתנו קב קטן בסוף שוקו, ונותנים בו מוכין, וסומך סוף שוקו עליו, עכ"ל. וע"ע ברש"י בשבת שם (ד"ה סמוכות) וז"ל, יש קיטע בשתי רגליו **מהלך על שוקיו** ועל ארכובותיו, ועושה סמוכות של עור לשוקיו, עכ"ל. ובתוס' (שם סה: ד"ה הקטע) כתבו בתו"ד בזה"ל, והרב פור"ת פי' דקיטע יש לו סמך שקושר בכרעו ומגיע לארץ, **והשוק כפופה לאחוריה**, ובראש השוק במקום הרגל עושה לו קב [כמין סנדל] להראות כמו שיש לו רגל, עכ"ל. ודו"ק. וכן מבואר בכל הראשונים בשבת שם, עיי"ש.

וכן מבואר נמי ברש"י במנחות (לג. ד"ה עבידא כסיכתא) שכתב וז"ל, ל"א איסתוריא כי היכי דמקום חיבור השוק והרגל הוי **השוק זקוף מלמעלה והרגל שוכב כזה**, עכ"ל.

(ג) ובמסכת נדה (נז:) תנן, הרואה כתם וכו' על **שוקה** ועל פרסותיה מבפנים טמאה, מבחוץ טהורה, ופירש"י (ד"ה מבפנים) וז"ל, בין שני **שוקים כל גובהן מן הארץ**, עכ"ל. וכע"ז בפסקי הרי"ד שם וז"ל, **השוקים** כל גובהן עד העקב, עכ"ל. ובאו"ז (הלכות נדה סי' שטט) כתב וז"ל, פי' רשב"ם על **שוקה מן הארכובה ולמטה עד הרגל קרי שוקיים**, ומן הארכובה ולמעלה קרי ירכיים, עכ"ל.

ויש מן הראשונים שם שמשמע מדבריהם שלשון **שוק** דהתם כולל את שני החלקים, גם את החלק העליון שמעל הברך וגם את החלק שתחת הברך, כך משמע בפיה"מ להרמב"ם (שם) שכתב וז"ל, **מבפנים**. הם המקומות הנדבקים בשעת הצמדת הירכיים והשוקים זה לזה כשהאדם עומד, עכ"ל. הרי שאף שכתבה המשנה שוק, נקט בפשיטות שהכוונה גם לירך, וכ"מ במאירי שם, עיי"ש. וכ"מ בהגהות אשרי בהלכות קטנות (הלכות תפילין סי' יח) ששם שוק יכול לכלול את כל אורך הרגל, שכתב בזה"ל, דמרפק ביד כנגד **הארכובה ברגל שהוא באמצע השוק**, עכ"ל.

העולה מן הדברים

במשנה באהלות (פ"א מ"ח), מבואר שהחלק התחתון שברגל הנמצא בין הקורסול לברך הוא הנקרא שוק, וכן הוכיחו תוס' במנחות (לז.) ותוס' והרא"ש יש בו שתי

בנזיר (נב:), ועוד מבואר במשנה זו שבשוק עצמות כפי שאכן כן הוא [רק] בחלק זה של הרגל, וכן מבואר בש"ס, ביבמות (קב: קג.) בערכין (יט:) ובבכורות (מה:), וכן מבואר בדברי הראשונים בשבת (סה: סו.), וברש"י במנחות (לג.), וכן מבואר בראשונים בריש פרק הרואה כתם (נדה נז:), ויש מהראשונים שם, וכן בהגהות אשרי בהלכות תפילין שמשמע מדבריהם שיתכן לקרוא גם לכל אורך הרגל באופן כללי בשם שוק.

לעיון?

בחולין (קלד:) גבי דין נתינת החזה והשוק לכהן בשלמים, מבואר דהשוק הוא מעל הארכובה, ויל"ע איך לישב זאת עם כל הסוגיות הנ"ל שמבואר שהשוק הוא מתחת הארכובה [יעוי' בתוס' מנחות (לז. ד"ה קיבורת) ובתו"ד ביומא (שא: ד"ה אמר)].

בחסות: **BIG דרייבר** 093132871

המקום הראוי להתקשט (5)

מבלי להיכנס לנדון האם הנושא כאן הוא 'איסור' או 'לא ראוי', מדינא או מדרך המוסר, והאם מדובר על כל התקשטות או לא - הדברים מובאים בכדי שנלמד מהם את רוח הצניעות ואת דרך התורה בענין זה.

מסתעפים מזה, כי פרצה קוראת לגנב לבוא עי"כ לידי הסתכלות, ואם אנו מוזהרים מדברי קבלה ברית כרתי לעיני מה אתבונן על בתולה - לנשואה על אחת כמה וכמה, שהזהירה התורה ולא תתורו אחרי עיניכם, וראיה מביאה לידי ההוררים רעים, ועבור שגבהו בנות ציון ותלכנה נטויות גרון גרמו להחטיאם בפגם ברית שע"כ נחרבה עירנו וגלינו מארצנו. וגם דרך אשה להתקנאות בחברתה בתכשיטיה ובמלבושיה ואומרת לבעלה הב, ומה יעשה העני ואביון הלזה, וכי יתמשכן עצמו עבור אלה".

(תשובות בית הלל - לרבי הלל ליכטנשטיין מקאלאמייא, תלמיד מרן החתם סופר זיע"א - סי' י"ד)

...

"את שבתותי תשמורו ומקדשי תיראו כו', פי' דיגיעת דרך ארץ משכחת עוון, ובשבתות ויו"ט בטלים ממלאכה ויכולים לבוא לידי עבירה וכו', ונראה דזה הטעם שגזרו חכמים שלא תצא אשה בשבת בתכשיטים לשוק באשה ולא גזרו באיש כשיטת ר"ת ורז"ה במאור וביארם הר"ן בפרק במה אשה, היינו שלא ייכשלו בעריות בשבתות, בזמן שהם נחים ממלאכה, ורבותינו רמזו ע"ז בילקוט איוב ל"א ומה אתבונן על בתולה, לפיכך אמרו ז"ל שאסור לאשה לצאת בתכשיטיה אף בחול לרה"ר, ודו"ק, יעו"ש בילקוט".

(משך חכמה - לבעל האור שמח זצ"ל - פרשת קדושים, פרק יט פסוק ל')

"ולהודיע עוד כמה ראוי לנשים הנכבדות שתהיינה נזהרות מצאת מדלתי ביתם החוצה, ולכן אמרו ילמדנו רבינו מהו שתצא האשה בעדי של זהב בשבת כך שנו רבותינו לא תצא רבנן אמרי לא תצא ברה"ר מפני שמסתכלים בה שלא נתנו תכשיטין לאשה אלא כדי שתהא מתקשטת בהם בתוך ביתה שאין נותנים פירצה מפני הכשר כ"ש מפני הגנב כמ"ש כל כבודה בת מלך פנימה".

(אברבנאל - פרשת וישלח סוף פרק לד)

...

"רבנן אמרי אסור לאשה שתצא בתכשיטיה לרה"ר מפני שהעם מסתכלים בה ופגם הוא לאשה שלא ניתנו תכשיטין לאשה אלא שתהא מתקשטת בהן בתוך ביתה. רבות בנות אין נזהרות, וצריך הבעל להזהיר את אשתו שתהא כל כבודה בת מלך פנימה".

(אורות אלים - לבעל הפלא יועץ - רבי אליעזר פאפו זצ"ל, נפטר בשנת תקפ"ח - דף מח: בדפו"ר)

...

"וגם הנני להודיע לכם, כי מנהג זה של צניעות אשר היה מיוסד בעיה"ק מלפנים שהיו הולכות בשוק מעוטפות, לא מילתא דחסידותא הוא אלא מעיקר הדין, כמו שאחז"ל לא ניתנו תכשיטים לאשה אלא לקשט בהם לבעלה, וכל מי שאינה מתנהגת כן עבירה גוררת עבירה וכמה רעות

והאר עינינו

הרב יוסף גולדשמידט שליט"א, מח"ס "והאר עינינו"

אחרי המכשול

ועל כן אל יתפעל מהמחשבה הראשונה כלל, וידע שאם יתגבר עתה יזכה עי"ז לראות פני השכינה כמו שאחז"ל (מסכת דרך ארץ פ"א) "כל הרואה דבר ערוה ואינו זן עיניו ממנו זוכה ומקבל פני השכינה", מדובר על בן אדם שראה דבר ערוה והוא ממקבלי פני השכינה כיון שלא נמשך אחרי ראייתו.

ויש שחושבים מחמת יראת ה' שבקרבם שעתה הזמן לחשוב על מה שחשב וראה. וטעות הוא, וכך מקובלנו מרבותינו שכל מחשבה שאינה נותנת חיזוק לאדם אלא רפיון, נכנס ב'ולא תתורו...'

ואם המחשבה חוזרת על עצמה ואינה עוזבת אותו, אסור לריב עם המחשבה פנים אל פנים, כי המתאבק עם המנוול מתנוול ג"כ, אלא יעביר את מחשבתו למחשבה אחרת. אפשר לדבר עם אנשים, או לשיר לעצמו איזה ניגון הכובש את לבו, או לחזור פסוקי דזמרה וכיו"ב, או לחשוב על איזה ענין מענייני העולם שתופס את מחשבתו. העיקר שיעצור את המחשבה ההיא, בלי להיכנס איתה למאבק חזיתי.

אחרי שכבר ראה מראה אסור, צריך לבטל את המשמעות של המעשה. "ראית? אז ראית... תעשה לזה 'תשליך' ותמשיך הלאה!". לא להתפעל ולעשות עסק שלם. ובפרט אם רק ראה בדרך מקרה אין שום סיבה לתת לזה משמעות כי באמת אי אפשר לדרוש מעצמו שאם יראה דבר שלא ירגש אותו כלל, כי ע"ז הוא אנוס, אלא יזכור שתפקידו עתה שלא להיגרר ולא להמשיך בזה.

וגם באופן שהסתכל ממש אין עכשיו הזמן להתעסק עם המכשול ולהתחרט. כעת צריך להסיח דעת לגמרי כאילו לא אירע כלום, והטיפול במכשול ידחה לזמן אחר. כי כאמור לעיל, בכל עבירה יש לו ליצה"ר שתי מטרות: א' עצם העבירה. ב' שאחרי העבירה הוא בא שוב ומזכיר לאדם כמה קשה הוא החטא שעבר, והאדם מתחיל להתחרט ולהישר מחטאו יותר ויותר, עד שלבו נשבר בקרבו ואבדה תקוותו. וזו קשה מן הראשונה, שע"י השברון לב יורד ממדרגתו עוד יותר, וזהו רצונו של היצר.

התעוררות לצניעות

ומעשים טובים, זה מה שאנחנו צריכים היום, להרבות בהם, למול האירועים הקשים שעוברים על תקופתנו המשובשת הזאת.

ב. כמובן שצריך להתחזק בכל השטחים ובכל העניינים, שמירת שבת כהלכתה בדקדוק ההלכה, שמירת הלשון כהלכתו, הנהגה ישרה בכל ענין וענין. אבל היות וכאן מדברים בכנס נשים, לכל חוג יש את היחודיות שלו, ולנשים היחודיות שלהן היא תורת הצניעות. ענין הצניעות זו הפאר והתפארת של האשה הישראלית, זהו ההוד וההדר של בת ישראל כשרה, צניעות, צניעות בכל העניינים, צניעות בכל השטחים, צניעות בלבוש, צניעות בדיבור, צניעות בהנהגה.

המרכז של הלכות צניעות הוא ענין הלבוש, ופה הבעיה מרובה מפני שההלכה כאן אינה מקיפה את הכל, מטבע הדברים יש בשטח זה חלק גדול פרוץ ונתון לשיקולו של האדם, וצריך לזה הרבה התעוררות והרבה יראת שמים כדי לדעת

איך להתנהג בהלכות אלו. ישנן הלכות מוגדרות, ישנן הלכות של תורה מה צריך להיות מכוסה באשה, יש גם דת יהודית, חוץ מההלכות של תורה יש גם דת יהודית, אומר רש"י דת יהודית שנהגו בנות ישראל אע"פ שלא כתוב, הנהגות נוספות, כי זה באמת היתה תמיד המחשבה אצל בנות ישראל, ללכת ולהוסיף, להוסיף צניעות על צניעות, מפני שזו התפארת של בת ישראל.

אנחנו רואים את זה אצל שרה אמנו, הפסוק אומר 'ויאמרו אלי איה שרה אשתך ויאמר הנה באה', אומר רש"י הקדוש יודעים היו מלאכי השרת שרה אמנו היכן היתה אלא להגיד שצנועה היתה כדי לחבבה על בעלה, רצו לחבב אותה על בעלה יותר ממה שכבר היתה חביבה עליו. לכאורה כדי לחבב אשה על בעלה היו אומרים לו 'אה, איזה אוכל טעים היא בשלה לנו', 'איזה בית יפה היא מסדרת', או ברוחניות, הרי לשרה אמנו היה רוח הקודש, כמו שאומרת הגמ' יסכה שסוכה ברוח הקודש, הם לא שבחו אותה בכל השבחים האלה, אלא בצניעות, מפני שהצניעות זהו היופי וזו התפארת של האשה הישראלית. ודוקא משום כך, תמיד בעם ישראל הוסיפו צניעות על צניעות, ותמיד הנשים וחכמי הדור השתדלו לסתום פרצות בענין זה, שהוא כל כך חשוב וכל כך גבוה, עומד ברומו של עולם של האשה הישראלית.

ג. כאשר גברת הולכת לקנות בגד, תלוי מי מוביל אותה אל החנות, אם יצר הטוב מוביל אותה אל החנות - אז היא משתדלת לקנות אמנם שמלה נאה ומסודרת, לא להיראות מרושלת, אבל גם להיראות צנועה בתכלית הצניעות, ואז זה טוב לה וגם טוב לבעלה שלא יהיה צריך להוציא הרבה כסף, אבל אם ח"ו מלווה את האשה הזו אל החנות יצר הרע - ה' ישמור, אז כל הבגדים וכל השמלות צנועות בעיניה, איזו גזרה ואיזו תפירה שתהיה זה הכל 'צנוע', זה עונה על דרישת ההלכה, זה מכסה...

ולכן הדברים האלה צריכים הרבה חיזוק, וכיצד מתחזקים, כאן החכמה היא לדעת ולהכיר את הגבול הנכון, את הנקודה הנכונה, הגבול הנכון בין בגד צנוע לבגד לא צנוע. הדברים גמישים, וצריכים הרבה סיעתא דשמיא. כמובן שצריך

מדבריו בכנס לחיזוק הצניעות

א. התאספנו בערב זה כדי להתחזק בדברים הצריכים חיזוק בס"ד. אנחנו חיים בתקופה רבת תהפוכות, אירועים שונים ומשונים מתרחשים בצורה מסחררת, ואין אנחנו יודעים מה ילד יום, אין אנחנו יודעים אלו פורעניות ח"ו מתרגשות ובאות לעולם, התקופה היא לגמרי לא שקטה. התשובה לזה היא כפי שאומר התנא באבות 'תשובה ומעשים טובים תריס בפני הפורענות', אין תחליף אחר, זו העצה היחידה. כאשר רוצים להיות בטוחים בחסדי השי"ת שישמור אותנו ואת כל ישראל אחינו שבכל מקום ומקום מן הפורעניות המתרגשות ובאות לעולם, יש רק עצה אחת ויחידה: תשובה ומעשים טובים, שהם התריס היחיד בפני הפורענות.

בשבוע שעבר התפרסם מכתבו של מרן ראש הישיבה הרב שך (שליט"א), מסתמא כולם ראו את זה, אני אצטט כמה דברים. הוא פונה בקריאה נרגשת: אנא אחים עורו ונתעוררה, זו הקריאה שלו, עורו ונתעוררה, ואז הוא עובר לתאר את התקופה עם כל הבעיות שבה וכל הצרות שבה, הוא מזהיר שח"ו להישאר אדיש למול ההתרחשויות האלה, אם נשארים אדישים ולא מתעוררים - ח"ו נכשלים במה שכתוב בתורה 'אם תלכו עמי בקר' כלומר תאמרו מקרה הוא זה, אפילו שלא אומרים את זה בפה מלא, אבל ההתייחסות היא כאל מקרה, אין הדבר מעורר את האדם כפי שצריך לעורר, ח"ו ממשיך הפסוק 'והלכתי אף אני'. ממשיך מרן (שליט"א) זצ"ל: וביחוד מה שנגוע לעם ישראל, לא היה יום שאין קללתו מרובה מחבירו, ולכן אחים יקרים העצה היעוצה והיחידה אשר השתמשו בה אבותינו וזקננו היא תשובה ומעשים טובים. זו קריאה מפורשת ממרן (שליט"א) זצ"ל, שהוא ער למה שמתרחש, הוא משתדל לעורר גם אותנו, שגם אנחנו נתעורר ונדע להגיב נכון מול כל האירועים שקורים בעולם הגדול, ובעיקר בסביבתנו אנו.

כמה דברים קשים שהתרחשו בתוך החברה שלנו, רואים איך שמן השמים דופקים חזק על כל השולחנות, דופקים בענין של בריאות וחיים, שכמה חיים צעירים נקטפו ונקפדו כשמשאירים אחריהם שכול ויתמות והרבה

הרבה צער ועגמת נפש, אם בענין של תאונות דרכים ה' יצילנו, כמה תאונות דרכים שומעים לאחרונה, אין זה מקרה כלומר קרה כך או קרה כך, תחילת החורף, החלקת הכביש וכו', יש יד מכוננת, יש מנהיג לבירה, יש גבוה מעל גבוה שומר, ואת זה צריך לדעת ואת זה צריך להכיר, ואת זה צריך להחזיר בעמקי הנפש. הכלכלה המקולקלת, הביטחון המעורער כאן בארץ עם כל האירועים שמתרחשים מסביבנו, ח"ו להישאר אדיש, ח"ו שלא להתעורר, הרי מן השמים ממש תופסים לנו באוזניים ואומרים 'בן אדם מה לך נרדם קום קרא', לא נהיה נרדמים בשגרת החיים, אם מתעוררים מתעוררים לרגע ומסתובבים לצד השני, ממשיכים הלאה בתרדמה העמוקה ח"ו. צריך להתעורר, כמו שאמרו חז"ל אם ראה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו, ימשמש במעשיו, תשובה

להתייעץ בדבר זה, מי שיש לה שכל אז היא לא מתייעצת עם חברה שגם לה יש יצר הרע כמוה ושתיהן ביחד מצטרפות להחזיק את האיסור ואת הפרוץ ח"ו, אלא היא מתייעצת עם מישהי קצת מבוגרת, מישהי כזאת שכמו שחז"ל מגדירים את האנשים האלה 'יראי שמים מרבים', ירא שמים, אשה שמוכרת כיראת שמים. נשים צדקניות הן צריכות לקבוע, ואיתן צריכים להתייעץ מה הוא באמת הלבוש הנקרא צנוע. ושלא ישלה אדם את עצמו שבזה שהוא קורא לפאה 'צנועה' או ללבוש 'צנוע' אז הוא באמת צנוע, אחרי הכל הוא יתן את הדין ולא יעזור לו שיאמר שם 'אני החלטתי שהדבר הזה הוא כן צנוע'.

ד. עוד עצה אחת זה לחזק את היראת שמים, ירא חטא, מה שאמרו חז"ל שאדם מיוחד מחטא, זה מה שצריך לדעת, אדם צריך לחנך את עצמו לפחד מהחטא, כמו שאמר רבי חנינא בן דוסא שהביא את הערוד לביהמ"ד מת ואמר להם תראו תלמידי היקרים לא הערוד ממית אלא החטא ממית, זה צריך לדעת כל אחד, כל אחד ואחד צריך להחזיר בראש שלו לא הערוד ממית אלא החטא ממית, כל מה שקורה בעולם ח"ו, החטא ממית, חוץ מאלה שהקב"ה מייסר אותם בעוון הדור, אבל זהו הענין שאומר רבי חנינא בן דוסא, דעו לכם תלמידי היקרים - הביא את הערוד על כתפו לבית המדרש ואמר - דעו לכם, אין הערוד ממית אלא החטא ממית, הכל הן סיבות חיצוניות, מחלה זו ומחלה זו, קרה תאונה, כל זה סיבות חיצוניות, אבל בפנימיות הדברים אף דבר אינו יכול להמית אלא החטא ממית.

הגמרא אומרת, אמר רבי יוחנן למדנו יראת חטא מבתולה, שהוא ראה צעירה אחת שנפלה על פניה ואמרה: רבנו של עולם, בראת גן עדן בראת גיהנום, בראת צדיקים בראת רשעים, יהי רצון שלא יכשלו בי בני אדם. רבי יוחנן למד מהגברת הזאת יראת שמים, צריך לומר שבדאי הנערה הזאת התלבשה בצניעות גמורה, לא היה בה אפילו רבב קל של חוסר צניעות, שאם לא כן היה רבי יוחנן נוזף בה ואומר לה מה את מתפללת להשי"ת בשעה שאת בעצמך סוחבת את הרע איתך, אלא בודאי היא היתה בתכלית הצניעות, ואם כן מה לה לשבת ולבכות ליפול על פניה ולהתפלל לפני השי"ת רבש"ע יה"ר שלא יכשלו בני אדם, זה הסביר רבי יוחנן, זוהי יראת חטא, שגם אחרי כל ההשתדלות שהיא השתדלה בהלכות צניעות ולבשה כפי שצריך, היא עדיין פחדה שמא היא תכשיל בני אדם, זוהי יראת חטא אמיתית. לכאורה היא יכלה להרגיע את עצמה, אני לבושה בסדר, אני צנועה מצוין, למהדרין מן המהדרין, מה יש לה לדאוג, לא, היא באה ובכתה לפני השי"ת ואמרה: רבש"ע, אני עשיתי את שלי, עכשיו אתה עשה את שלך ותן לי סייעתא דשמיא שלא יכשלו בי בני אדם.

זוהי הערה גדולה למה שקורה אצלנו, כפי שאנחנו שומעים, ה' ירחם, בנות משלנו ונשים משלנו מתגנדות ויוצאות לרחובות של עיר, כפי מיטב הלבוש והמודה. היא לא חושבת לרגע כמה שהיא נכשלת בעצמה ויותר גרוע שמכשילה בני אדם, מכשילה אנשים מסכנים שעלולים להיכשל ח"ו, כל רגע וכל ראה של 'ולא תתור' זהו לא דאורייתא, והיא כמוה עוברת ב'לפני עור לא תתן מכשול'. אלא מה, כפי שאמרנו, לכל אשה ברור לה שהיא צנועה, כל אשה בטוחה שהיא בסדר מבחינת צניעות, ולפעמים ה'בסדר' הזה רחוק כרחוק מזרח ממערב מלהיות בסדר.

אסור להשאיר את השטח הזה פרוץ, אסור להשאיר את השטח הזה לשיקולו של כל אחד ואחד, אינני יודע מה כן אפשר לעשות, אבל זה צריך לדעת, הצניעות היא לא רשות הרבים, הצניעות היא לא שטח הפקר, הצניעות היא הלכה, הלכה שאמנם לא מוגדרת ברור אבל חייבים למצוא אותה ברור. כמו שרואים הרבה, גם נשים וגם אנשים, שרצים לרב לשאול כל מיני שאלות, דקדוקים ודקדוקים ודקדוקים, נזהרים מזה ונזהרים מזה, ואילו בדבר הזה שעומד ברומו של עולם, מצוי מאד שאשה פוסקת לעצמה, מתירה לעצמה את כל האיסורים שבתורה, ואחרי הכל היא קוראת לעצמה 'צנועה'.

ה. הזהרה הקדוש כ"כ מאריך בזה, עד כמה טוב לה לאותה אשה שהיא צנועה, כמה ברכה יש לה בבית, כמה סייעתא דשמיא יש לה בבית. מי שהיתה יודעת

לעשות חשבון מסחרי פשוט, היתה משתדלת להיות צנועה, כי זה כדאי, זה משתלם. אלא מה, יש תאוה, תאוה להתגנדות, וכבר אמר רבי ישראל סלנטר שיותר קל לחבר ספר גדול מאשר לשבור מדה אחת, וזה צריך חיזוק, כל אחת ואחת תחפש את הספרים המדברים בשבח הצניעות, ובשכר הטוב שהקב"ה משלם ליראיו, שכר נפלא והגון גם בעוה"ז וגם בעוה"ב לאלה ששומרות את הצניעות. זוהי המצוה הגדולה שצריכה לעמוד בראש מעייניה של בת ישראל.

מצד שני, נתבונן לרגע בדברי הגמרא מהו העונש החמור והנורא על חוסר צניעות, ונראה מה זה חוסר צניעות. הגמרא מספרת על רבי חנינא בן תרדיון, אחד מעשרה הרוגי מלכות, שהוא נענש ואשתו נענשה ובתו נענשה, וכולם הצדיקו עליהם את הדין מפני שנכשלו במשהו. אני מזכיר רק את הבת מפני שזה נוגע לענינו. הגמרא אומרת בתו נענשה בעונש חמור שקשה לבטא את זה פה במקום הקדוש הזה, עונש נורא מר ממות, והיא הצדיקה את הדין, מדוע, מה קרה אתה, פעם אחת היתה בתו של רבי חנינא בן תרדיון מהלכת לפני גדולי רומי, כנראה אביה הלך שם לרומי לאיזו שתדלנות ולקח את ביתו משום מה, והיא הלכה שם, צעדה שם, וגדולי רומי ראו אותה צועדת, הצעדים שלה היו כנראה יפים ומסודרים, הסתכלו עליה גדולי רומי ואמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, כמה יפות הפסיעות של הנערה הזאת, כששמעה את זאת מיד דקדקה בפסיעותיה, אומר רש"י לפסוע פסיעות נאות יותר, היא היתה לבושה בצניעות, רק בגלל שהיא יפתה קצת יותר את הפסיעות שלה, לא את הפאה ולא את השמלה ולא את הלבוש, הכל היה בסדר, למהדרין, קצת יפתה את הפסיעות שלה, ועל זה היא קבלה עונש נורא ואיום. זוהי צניעות בישראל, כך צריך להתייחס לצניעות. כשהיא קבלה את העונש היא קראה עליה את הפסוק 'גדול העצה ורב העלילה אשר עניך פקוחות על דרכי בני אדם', על כל צעד של האדם הקב"ה מסתכל, על כל תזוזה הקב"ה מסתכל, ועל הכל יביא האלוקים במשפט.

ידוע בגמרא יש מעשה בקמחית שאמרו לה מדוע זכתה שבניה יצאו כולם גדולים, ואמרה שמעולם לא ראו קורות ביתי שערות ראשי. רואים מפה כמה משתלם לאשה להיות צנועה, הרי כולם רוצים, כל הנשים כאן בודאי רוצות שבניהם יהיו גדולי תורה וגדולי יראה, מוסרות על זה את הנפש, שולחים אותם לחדרים טובים, משלמים הון תועפות, כדי לגדל בנים לתורה וליראה, והנה יש להם עצה סגולת נפלאה, צניעות, על ידי הצניעות זוכים לבנים גדולים.

שלמה המלך אומר 'שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן', לכאורה מה לאמא ולתורה, האבא מלמד תורה ולא האמא, האמא לא מלמדת תורה, מדוע שלמה המלך אומר 'ואל תטוש תורת אמן'. אני מסביר בדרך כלל כשאני מדבר עם מחנכות בענין חינוך, שבדאי ההנהגה של האמא בבית היא יוצרת את הרקע הנפלא לילד ללמוד תורה. אבל עכשיו אני מוסיף עוד מלה אחת, הצניעות של האשה היא שנותנת את הכח ואת הרקע לילד להיות גדול בתורה, ואז ממילא התורה שייכת לאמא.

אשרי האשה אשר תתעורר ותעורר את חברותיה, להעביר את הדברים הלאה והלאה, לעורר אשה את רעותה כמה חמור העונש הנורא למי שלא נזהרת בצניעות, למרות שהיא חושבת שזה כן צנוע. כמה מאושרת היא האשה שבאמת נזהרת בהלכות צניעות כראוי, למהדרין, כמו שרגילים להדר בכל מיני דברים במצוות, בהכל מחפשים את ההידור, למה בצניעות לא לחפש את ההידור, והרי זהו ציפור נפשה של בת ישראל, זהו הכבוד, זוהי התפארת שלה.

השי"ת יעזרנו על דבר כבוד שמו, נתעורר כולנו, כל אחד ואחד, השי"ת יעזור שע"י ההתעוררות שלנו נעורר רחמי שמים על עם ישראל שבכל מקום ומקום, ובעיקר על יושבי ארץ הקודש, שהשי"ת ישמור אותנו מכל הפורעניות שמתרחשות כאן בארץ הקודש, וישלח לנו גואל צדק במהרה בימינו, אמן ואמן.

כנס 'טפח מעל' בעיר בית שמש

ביום שלישי י"ז סיון נפל דבר בבית שמש. אל האולם המרכזי של עיריית בית שמש - מתנ"ס 'דורות' ברמה ד', התאספו ובאו קרוב ל-500 נשים, לכנס היחודי מבית 'טפח מעל'. האולם במקורו מיועד ל-350 איש, אך הכמות העצומה של המשתתפות עלתה על כל הציפיות, ולאחר מאמצים רבים נוספו עוד כסאות באולם שהתמלא עד אפס מקום, ועדיין רבו העומדות. אך העומס הרב לא העיב על הרוממות הנפלאה וההתרגשות הרבה של הציבור החשוב שטרחו ובאו מכל רחבי העיר בכדי לחזק ולהתחזק ולחלוק כבוד לכתרה של האשה היהודיה.

המראה המשובב של ציבור איכותי ומרומם, מסלחה ושמנה של העיר, מגיע בהמוניו בכדי לשמוע כיצד ניתן להתעלות יותר בנושא חשוב זה, כבר היווה חיזוק עצום, הנותן כח ורצון להוסיף ולהתחזק כל אחת כפי יכולתה.

באופן טבעי נוח יותר להישאר במקום ולא להיחשף לדרגות גבוהות יותר, בפרט בנושא זה שבו גם לשמור על הקיים לא קל בכלל. אך האוירה המיוחדת עשתה את שלה, ובשילוב התכניות ברמה הכי גבוהה, עם דברי גדולי ההוראה וראשי הישיבות שליט"א שהוקראו במהלך המעמד, וכן דברי החיזוק מהמרצות המנוסות - עשו את שלהם, כשבסיכומו של הערב יצאו הכל בתחושה שמכאן קיבלו את הדלק שבס"ד יסייע בעדם להתעלות טפח מעל הקרקע.

כמסורת כינוסי 'טפח מעל', הכל נעשה בצורה הנעימה ביותר, כשהמעמד עצמו מופק ע"י נשות מקצוע מהשורה הראשונה, כדי להביא למירב החיזוק בצורה המתקבלת על הלב.

בס"ד בימים אלו מתארגנים לקראת כינוס אדיר נוסף בעיר בני ברק, בחודש אלול בעז"ה. כזכור, הכנס הראשון מבית 'טפח מעל' התקיים בבני ברק בחורף תשפ"ה, עם למעלה מ-1000 (!) משתתפות. הכנס השאיר לכולן טעם של עוד, ועקב הצימאון והבקשות הרבות, נערכים לקיים בבני ברק כינוס נוסף, שיגביה את המשתתפות טפח וטפחיים מעל לקרקע, וישפיע בס"ד על כל העיר. פרטים יבואו.

בסייעתא דשמיא הגיע לידינו תיעוד אותנטי המספק לנו הצצה לאוירת הצניעות המיוחדת ששררה בעיירות של פעם. בהשגחה פרטית התגלגל לידינו הספר 'למען ידעו דורותיכם' - פרקי זכרון שכתבה אשה חשובה ע"ה מבני ברק, על שנות ילדותה בעיר נייטרא, בתקופה שלפני השואה הנוראה רח"ל.

למרות שבאותם שנים, בפרט לאחר מלחמת העולם הראשונה, אוירת הצניעות ברחבי אירופה כבר לא נשארה כשהיתה, אמנם העיר נייטרא שבסלובקיה - עירו של הגרמ"ד וייסמנדל זצ"ל וחותנו הגרש"ד אונגר זצ"ל שכינה כרבה של העיר - היתה ידועה כמקום שמור (ומכאן שמה 'נייטרא' - לשון שמירה), אשר פחות הושפע מהאווירה הקלוקלת שפשתה במקומות אחרים.

בתוך הדברים ניתן לראות את המשפט עליו הוסיפה המחברת בעצמה כמה וכמה סימני קריאה, דבר המלמד כי ראתה בזה צורך נחוץ להעביר את המסר החשוב המונח בעובדה זו, ולהנחיל לדור הצעיר את אחד מיסודות הצניעות הבסיסיים, לפיו - הבגדים המפוארים, המבריקים והנוצצים, מקומם אך ורק בתוך הבית, ולא ביציאה אל הרחוב לעיני הבריות, וכפי שדרשו בזה המפרשים את הפסוק "כל כבודה בת מלך פנימה".

היו הנשים תופרות לעצמן חלוקי ערב מבדים מבריקים, ומוסיפות מיני חרוזים נוצצים. אבל חשוב לציין: עם הבגד הזה לא היו יוצאות אפילו פסיעה אחת (!) לחדר מדרגות!!!

בשבת נראינו אחרת לגמרי: הילדות היו לבושות בשמלות כחולות בעלות צווארון מלח לבן וחפתים לבנים, והנשים בחליפה קלאסית שחורה ששדרה חגיגות מלכותיות.

חלק מהצניעות הנשית היתה לבישה של שמלה תחתית, מתחת לכל שמלה תפרו שמלה נוספת שלמה מבד פשוט וחלק, ובכך הסתירו את צורת הגוף.

בצורה מעשית כזו למדנו איך מתלבשת אשה יהודיה. למידה זו היא בדמי ובעצמותי עד היום הזה".

"הנשים היהודיות היו ניכרות מאד בבגדיהן. בעוד שאשה יהודיה היתה לבושה בחליפה קלאסית, איכותית, משובצת במשבצות קטנות ובגוונים של חום או אפור, היו ה'שיקצעס' לבושות ב-7 חצאיות פרחוניות זו על גבי זו, ועטופות בשלל סרטי מלמלה. בעוד שאשה יהודיה התקשטה במקסימום שרשרת זהב דקיקה, הרי שה'שיקצעס' - במיוחד הכפריות והצועניות - היו מערימות על עצמן שלל שרשראות פלסטיק עצומות במידתן וצועקות בצבעיהן.

אנחנו בזנו למראה ה'קישטי' הזה שנחשב לא תרבותי. את הנשים היהודיות היה אפשר לזהות בגלל המראה הסולידי והמכובד שלהן ובגלל שני כיסויי הראש שחבשו: פאה ועליה טורבן.

יוצאמן הכלל היה בשבת: לכבודה,

לתגובות ועדכונים:
0747-968206

רוצים לזכות בהשכנת השכינה?

לחותמים הו"ק
של 18 ש"ח לחודש
לגיליון ושכנתי
יקבלו כל גיליון
בחמשה עותקים
בדיוור ישיר
עד הבית.

להצטרפות ושותפות חייגו כעת: 05271-60888
או חפשו בנדרים פלוס 'ושכנתי'

עולם קטום מתגלה

כחמישים עמודי אתגר ושעשוע מרהיבים
גדושים בחוויה, במחשבה ובתוכן משובח,
בחוברת מושקעת וייחודית לבנות היסודי.
כל הדיבטים, כל הזוויות למצוות הצניעות.
בהמלצת רבנים ונשות חינוך.

ירושלים: שמואל הנביא 79/6 02-5324067 // מינץ 19 קומת כניסה 02-6411453 // ביתר: בעל התניא 13/2 (כניסה)
שמואל (לית) 054-8530606 // זווהיל 36/6 (כניסה שמאלית) 053-4168154 // נדבורנא 1/7 054-8541673 // מעזריטש 30/3
052-5802397 // אדמו"ר יוניץ 18/4 052-7119540 // בני ברק: ר'מון 23 03-6764992 // עפולה: אבן גבירול 37/20 053-
4165477 // מודיעין עילית: נתיבות המשפט 36/8 08-9742562. **למוקדים נוספים ולבירורים (שלוחה 2): 02-5731634**

בס"ד

שוב מחפשת רופאת נשים?
התעייפת מלהמתין חודשים - - -

**מהיום
יש רופאה!**

**תור זמין לרופאת נשים
מקצועית ובעלת ניסיון רב.**

03-6498844
מרכז שרה - רפואת נשים כהלכה
מגדלי שקל רח' הירדן 37 קומה 8 בני ברק | merkazsara@gmail.com

מרכז שרה
רפואת נשים כהלכה

רשימת קווי חיזוק לנשים

קו באשר חלכי

סיפורים אישיים קטעי הומור ושיעורים
מגוונים

074-79-62579

קו איילת העוזר

02-5495372

קו מעל הסכר

הרצאות, שו"ת, מאזינות משתפות.

0733-835-300

קו הישועות

0733-83-40-50

קו בראש ובראשונה

תוכניות, סיפורים אישיים, קטעי הומור, מובצעים.

02-99-450-47

רשימת קווי חיזוק לגברים

מערכת ליבי נר

עדכונים, הקלטות מגדולי ישראל, דעת
גדולי הדורות, ארכיון מספרים, מאגר
שדכנים ועוד.

074-796-22-85

מערכת דברי רבותינו

כינוסים בראשות רבותינו שליט"א,
הקלטות מגדולי ישראל, שיעורים
בסוגיות כיסוי הראש.

0733-479-287

קו איילת העוזר

02-5447013

קו בראש ובראשונה

שיעורים מגוונים בנושאי הצניעות
ושו"ת מעניין ומפורט בשלוחה 5

02-6643292